

PROCEDURY SZKOLNE

OBOWIĄZUJĄCE W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. KS. GRZEGORZA PIRAMOWICZA W KUROWIE

LP.	SPIS TREŚCI	STR
	Wstęp	3
	Podstawy prawne stosowanych procedur	3
	Elementy szkolnej interwencji profilaktycznej oraz jej przebieg	4
PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH		
1.	Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji	5
2.	Procedura postępowania nauczycieli w przypadku ujawnienia agresji fizycznej na terenie szkoły	5
3.	Procedura postępowania w sytuacji przemocy fizycznej pozaszkolnej względem ucznia	6
4.	Procedura postępowania wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników (agresja słowna)	7
5.	Procedura postępowania w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły	7
6.	Procedura postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie szkoły oraz innych rodzajów przemocy psychicznej	7
7.	Procedura postępowania w sytuacji agresji ucznia w stosunku do nauczycieli (agresja fizyczna, słowna, znieważenie)	8
8.	Procedura postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły	8
9.	Procedura postępowania wobec ucznia podejrzanego o kradzież lub w przypadku ujawnienia kradzieży na terenie szkoły	8
10.	Procedury postępowania nauczyciela (pracownika szkoły) w przypadku ujawnienia dyskryminacji osób niepełnosprawnych	9
11.	Procedury postępowania nauczyciela (pracownika szkoły) w przypadku ujawnienia niszczenia mienia szkoły przez ucznia	9
12.	Procedury reagowania na cyberprzemoc	9
13.	Procedury postępowania w przypadku podejrzenia nadużywania przez ucznia mediów elektronicznych	13
14.	Procedura postępowania w przypadku przyniesienia przez ucznia papierosów lub ich palenia na terenie szkoły	13
15.	Procedury postępowania nauczyciela (pracownika szkoły) w przypadku ujawnienia demoralizacji ucznia	14
16.	Procedury postępowania nauczyciela (pracownika szkoły) w przypadku ujawnienia na terenie szkoły ucznia będącego pod wpływem alkoholu	14
17.	Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki	15
18.	Procedury postępowania nauczyciela (pracownika szkoły) w przypadku ujawnienia na terenie szkoły ucznia, którego zachowanie wskazuje na użycie środka odurzającego	15
19.	Procedura postępowania nauczyciela w przypadku, gdy uczeń jest sprawcą czynu karnalnego lub przestępstwa	16
20.	Procedura postępowania w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania nieletniego, sprawcy czynu karnalnego przebywającego na zajęciach w szkole	16
21.	Procedura postępowania nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karnalnego	17

22.	Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w szkole i w czasie zajęć edukacyjnych oraz udzielania uczniom pierwszej pomocy przedlekarskiej § 1. Postanowienia ogólne § 2. Ogólne zasady udzielania uczniom pierwszej pomocy przedlekarskiej § 3. Postępowania z uczniem, który ma dolegliwości zdrowotne na lekcji § 4. Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku lekkiego, nie wymagającego interwencji lekarza § 5. Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku wymagającego interwencji lekarza § 6. Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku powodującego ciężkie uszkodzenie ciała lub ze skutkiem śmiertelnym § 7. Procedura postępowania w razie wypadku poza zajęciami edukacyjnymi i poza terenem szkoły § 8. Obowiązek powiadamiania oraz zapewnienia opieki uczniom § 9. Zespół powypadkowy § 10. Postanowienia końcowe	17
23.	Procedura postępowania w przypadku przewidywania próby samobójczej ucznia	21
24.	Procedura postępowania w przypadku dokonania przez ucznia samobójstwa/zabójstwa	22
25.	Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)	22
26.	Procedura postępowania w przypadku konieczności zawiadomienia o śmierci ucznia	22
27.	Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia	23
28.	Procedura postępowania w przypadku przyniesienia do szkoły przez ucznia broni lub przedmiotów przypominających broń	23
29.	Procedura postępowania w przypadku przyniesienia przez ucznia bądź używania niebezpiecznych narzędzi	24
30.	Procedura postępowania w przypadku złamania przez ucznia zakazu korzystania w czasie zajęć lekcyjnych z telefonu komórkowego, dyktafonu, aparatu fotograficznego lub innego urządzenia służącego do rejestrowania dźwięku i obrazu	25
31.	Procedura postępowania w przypadku, gdy uczeń jest chory (nauczanie indywidualne)	25
32.	Procedura usprawiedliwiania nieobecności uczniów oraz postępowania w przypadku przedłużającej się nieobecności ucznia na zajęciach lekcyjnych (egzekwowania obowiązku szkolnego)	26
33.	Procedura postępowania w przypadku uczniowskich wagarów czy samowolnego opuszczenia szkoły	27
34.	Procedura postępowania w sytuacjach, gdy rodzice odmawiają współpracy ze szkołą lub rodzina jest niewydolna wychowawczo	27
35.	Procedura rozpoznawania środowiska ucznia	27
36.	Procedura postępowania wobec ucznia znajdującego się w trudnej sytuacji materialnej	28
37.	Procedura postępowania w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka – przemoc seksualna	28
38.	Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń jest ofiarą przemocy w rodzinie	28
39.	Procedura postępowania w przypadku innego zagrożenia bezpieczeństwa pobytu uczniów na terenie szkoły	28
INNE KRYZYSY W SZKOLE – WYBRANE ZDARZENIA		
40.	Procedura postępowania w przypadku ewakuacji szkoły	29
41.	Procedura postępowania w przypadku pożaru w budynku szkoły	29
42.	Procedura postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną	30
43.	Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzonej paczki lub koperty	30
44.	Procedury postępowania w przypadku ataku terrorystycznego Wtargnięcie napastników do obiektu Użycie broni palnej na terenie szkoły Zagrożenie bombowe Postępowanie w sytuacji otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego Ogłoszenie alarmu bombowego oraz procedury postępowania w czasie zagrożenia bombowego Jak zachować się po otrzymaniu informacji o podłożeniu lub groźbie podłożenia „bomby” Informacja o podłożeniu bomby Wykrycie/ znalezienie bomby (podejrzanego przedmiotu) Po wybuchu bomby	30
45.	Procedura kontaktowania się z mediami w sytuacjach kryzysowych	33
46.	Procedura postępowania po zakończeniu trwania kryzysu	33
47.	Alarm w szkole – postępowanie po usłyszeniu sygnału alarmowego w szkole	34
INNE PROCEDURY		
48.	Procedura udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej	35
49.	Procedura przyprowadzania i odbioru dziecka ze świetlicy szkolnej	38
50.	Zasady odprowadzania dzieci do autobusu szkolnego i sprawowania opieki podczas dowozu uczniów	39

WSTĘP

Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności: narkomanią i alkoholizmem stały się prawem, według którego rozwiązuje się w szkole sytuacje trudne. Wszystkie placówki oświatowe zobowiązane są do informowania rodziców i policji o sytuacjach kryzysowych w szkole

Art. 304 § 1 Kodeksu postępowania karnego nakłada na każdego, kto dowiedział się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, społeczny obowiązek zawiadomienia o tym prokuratora lub policję. Przestępstwami ściganymi z urzędu są np.:

- spowodowanie uszczerbku na zdrowiu (art.156 Kodeksu karnego) lub innego uszkodzenia ciała (art. 157 Kodeksu karnego),
- pobicie (art. 158 §1 Kodeksu karnego),
- narażenie na niebezpieczeństwo (art. 160 Kodeksu karnego),
- czyn lubieżny z osobą małoletnią poniżej lat 15 (art. 200 Kodeksu karnego),
- znęcanie się (art. 207 Kodeksu karnego).

Nauczyciele zobowiązani są do zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które uzyskali przy wykonywaniu swoich działań.

Warto pamiętać, że zgodnie z art. 63 ust. 1 Karty Nauczyciela nauczyciel podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w kodeksie karnym. Organ prowadzący szkołę i dyrektor szkoły są więc zobowiązani z urzędu występować w obronie nauczyciela, gdy jego uprawnienia zostaną naruszone.

O wszystkich zdarzeniach opisanych w procedurach należy powiadomić dyrektora szkoły, a w przypadku jego nieobecności – wicedyrektora.

PODSTAWY PRAWNE STOSOWANYCH PROCEDUR

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. **Prawo oświatowe** (Dz.U. z 2017 r. poz. 59),
2. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – **Karta Nauczyciela** (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r., poz. 967),
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie **bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach** (Dz.U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69),
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 października 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2018, poz. 2140),
5. Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. **o przeciwdziałaniu narkomanii** (Dz.U. z 2003 r. Nr 24 poz. 198),
6. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie **zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii** (Dz.U. 2015 poz. 1249),
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. **o postępowaniu w sprawach nieletnich** (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r. poz. 969),
8. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. **o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (Dz.U. Nr 35, poz. 230 z p. zm.),
9. Ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. 2018, poz. 310),
10. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. **o Policji** (tekst jedn.: Dz.U. z 2017 r., poz. 2067),
11. Zarządzenia Nr 590 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 października 2003 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów **w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich**,
12. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie **indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży** (Dz.U. 2017, poz. 1616),
13. Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie **zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach** (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591),
14. Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – **Kodeks karny** (Dz.U. z 2016 r., poz. 1137 ze zm.),
15. Statut Szkoły Podstawowej im. ks. Grzegorza Piramowicza w Kurowie.

ELEMENTY SZKOLNEJ INTERWENCJI PROFILAKTYCZNEJ ORAZ JEJ PRZEBIEG

Głównym celem interwencji profilaktycznej w szkole jest zmiana zachowań ucznia poprzez udzielenie jemu i jego rodzicom wsparcia i pomocy. Są cztery elementy interwencji:

- **Diagnoza** – zorientowanie się w sytuacji ucznia, zaplanowanie adekwatnych działań wobec niego oraz ocena skali problemów związanych np. z używaniem przez niego substancji odurzających.
- **Porada** – w tym czasie zostaje jasno naświetlony problem ucznia i stanowisko szkoły, co do np. eksperymentowania z używkami. Ważny jest dialog z uczniem, zachęcenie go do współpracy.
- **Kontrakt** – to główne narzędzie motywujące ucznia do zmiany zachowania. Opracowany jest przez rodziców z pomocą wychowawcy lub pedagoga. Kontrakt zawiera:
 - a) zobowiązanie ucznia np. powstrzymania się od używania substancji psychoaktywnych,
 - b) listę czasowo odebranych przywilejów,
 - c) zasady zachowania w szkole i w domu,
 - d) zgodę na poniesienie konsekwencji w przypadku złamania warunków umowy,
 - e) określenie zasad odzyskiwania przywilejów.
- **Monitorowanie** – obserwacja ucznia w domu, w szkole, a dokładnie postanowień zawartych kontrakcie. Celem jest wspieranie pozytywnych zmian w zachowaniu ucznia i nagradzanie korzystnych zmian poprzez odzyskiwanie przywilejów. Ważna jest tu stała wymiana informacji szkoła - dom.

Przebieg interwencji:

1. Rozmowa z uczniem (diagnoza, porada).
2. Rozmowa z rodzicami (diagnoza, porada, wspólne opracowanie kontraktu).
3. Wspólna rozmowa z uczniem i rodzicami (uczeń podpisuje i negocjuje kontrakt).
4. Monitorowanie (wymiana informacji między szkołą a rodzicami).
5. Współpraca z placówkami zewnętrznymi.

SCHEMAT KONTRAKTU, KTÓRY MOŻNA ZAPROPONOWAĆ UCZNIOWI

KONTRAKT Z UCZNIEM KL.

ZAWARTY W DNIU

1. Zobowiązuję się (nie pić, nie palić, itp.)
2. W związku z tym, że (piłem, paliłem, itp.),
to na okres zostaną mi odebrane następujące przywileje
3. Zobowiązuję się przestrzegać następujących zasad w szkole
i w domu
4. Zgadzam się, że za złamanie którejś z zasad poniosę następujące konsekwencje:
.....
5. Zgadzam się na to, że jeżeli w ciągu będę przestrzegać
powyższych zasad, to odzyskam przywileje
6. Zgadzam się, że jeśli nie będę przestrzegać powyższych zasad, to poniosę surowsze
konsekwencje oraz skorzystam z pomocy terapeutycznej

PODPISY

.....

**Procedury postępowania nauczycieli i innych pracowników
Szkoły Podstawowej w Kurowie
oraz metody współpracy szkoły z policją
w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży**

PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

1. Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji

Definicja: Poprzez zakłócenie toku lekcji należy rozumieć wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizację zajęć dydaktycznych i wychowawczych (wulgarnie zachowanie w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacery po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

1. Jeżeli zachowanie pojedynczego ucznia lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na normalną realizację lekcji, wysyła on przewodniczącego samorządu klasowego z informacją do pedagoga szkolnego, a w przypadku gdy go nie zastanie, do sekretariatu szkoły. Sekretariat zobowiązany jest do natychmiastowego poinformowania dyrekcji o zaistniałej sytuacji.
2. Nauczyciel uczący, w tej sytuacji, może również skorzystać z pomocy pracownika niepedagogicznego obsługującego dane piętro. Pracownik ten zobowiązany jest do udzielenia nauczycielowi pomocy.
3. Psycholog, pedagog szkolny zobowiązany jest do udania się do sali wskazanej przez nauczyciela i ustalenia przeszkadzających uczniów, a w razie konieczności do zabrania ich z Sali lekcyjnej do odrębnego pomieszczenia np. do gabinetu pedagoga/psychologa lub w uzasadnionych przypadkach do gabinetu dyrektora/wicedyrektora.
4. Pedagog, psycholog szkolny przeprowadza z uczniami rozmowę i ustala konsekwencje zachowania w zależności od popełnionego wykroczenia.
5. Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole – na wniosek pedagoga wychowawca powiadamia rodziców ucznia o jego zachowaniu.
6. Jeżeli uczeń w rażący sposób złamał zasady, pedagog powiadamia dyrektora szkoły wzywa rodziców do natychmiastowego przybycia do szkoły.
7. Jeżeli przyczyną zakłócenia toku lekcji były przypadki określone w innych procedurach postępować należy według tych procedur.
8. Nie należy zakłócać toku lekcji innym nauczycielom (np. wychowawcom, których uczniowie aktualnie popełnili wykroczenie).

2. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku ujawnienia agresji fizycznej na terenie szkoły

1. Nauczyciel, który zauważy zachowanie agresywne ucznia (bicie się, wulgaryzmy, przemoc medialna, cyberprzemoc) przeprowadza rozmowę z uczniem, uświadamia mu nieodpowiednie zachowanie polegające na naruszeniu norm społecznych i zasad obowiązujących w szkole. Następnie zgłasza ten fakt wychowawcy klasy.
2. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia.
3. W przypadkach, gdy agresja jest skierowana na przedmioty, które w jej wyniku uległy zniszczeniu, wychowawca wraz z uczniem ustala, w jaki sposób uczeń może naprawić (zminimalizować) efekty swojego działania. Informuje dyrektora szkoły i rodziców.
4. W przypadku, gdy agresja skierowana jest przeciwko drugiemu człowiekowi, wychowawca przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia.
5. Wychowawca zawiadamia telefonicznie rodziców o agresywnym zachowaniu ucznia i prosi o kontakt na terenie szkoły.
6. Wychowawca zawiadamia telefonicznie o zdarzeniu rodziców dziecka poszkodowanego.
7. Wychowawca, nauczyciel – świadek zdarzenia przeprowadza rozmowę z rodzicem dziecka mającego problemy z zachowaniem analizując przyczyny niewłaściwego zachowania, zobowiązując rodzica do systematycznego kontaktu ze szkołą, proponuje rodzicom formy oddziaływania na ucznia.

8. Jeżeli uczeń nagminnie łamie prawo szkolne poprzez agresywne zachowanie zostaje zawiadamiany dyrektor szkoły, w obecności którego wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami ucznia i uczniem wypracowuje kontrakt z uczniem i określa czas na poprawę. Z podjętych decyzji zostaje sporządzona notatka.
9. W poważnych przypadkach oraz utrzymywania się nieprawidłowych relacji ucznia z rówieśnikami stwarzających zagrożenie dla innych uczniów (pobicie, zaczepianie itp.) obowiązują procedury postępowania obowiązujące w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego - zawiadomienie przez dyrektora szkoły Policji, skierowanie sprawy do Sądu Rejonowego Wydział Rodzinny i Nieletnich o zastosowanie środka wychowawczego zapobiegającego demoralizacji ucznia.
10. Jeżeli w wyniku podjętych działań interwencyjnych okaże się, że uczniowie są ze sobą w konflikcie, albo używają wobec siebie agresji do rozwiązywania problemów, to nauczyciel, wychowawca, pedagog podejmuje mediacje:
 - ustala się okoliczności zdarzenia,
 - przy rozmowie są obecni uczniowie, którzy mają ze sobą konflikt,
 - każdy ma prawo wypowiedzieć się,
 - dąży się do znalezienia pozytywnych sposobów rozwiązania sytuacji konfliktowej poprzez przeproszenie, naprawienie szkód, formy zadośćuczynienia,
 - po zaistniałym fakcie monitoruje się zachowanie ucznia bądź uczniów,
 - jeśli zajdzie potrzeba, prowadzi się cykliczne rozmowy, aż do wygaśnięcia negatywnego zachowania.
11. Jeśli okaże się, że w czasie konfliktu między uczniami doszło do upokorzenia, ośmieszenia lub poniżenia, a jeden uczeń wyraźnie pełnił rolę sprawcy przemocy, a drugi jej ofiary, to podejmuje się wówczas postępowanie zwane interwencją.

Zasady interwencji

- a) Ze sprawcą przemocy należy rozmawiać indywidualnie (nigdy nie rozmawiamy w obecności osoby poszkodowanej).
- b) Uczeń ponosi indywidualną odpowiedzialność za popełnione czyny.
- c) Uczeń otrzymuje karę i ponosi konsekwencje zgodnie ze Statutem szkoły.
- d) Osoba interweniująca przygotowuje notatkę pisemną z całego zajęcia, która jest dokumentem w sprawie:
 - dla szkoły,
 - dla rodzica,
 - dla Policji lub sądu.
- e) Jeśli stwierdzi się poważny przypadek agresji lub przemocy to wówczas uruchamia się procedury postępowania obowiązujące w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego.

Uwaga:

Osoba podejmująca interwencję powinna unikać: agresji fizycznej, agresji słownej (nie obrażać, nie zawstyżać, nie oceniać ucznia, nie stawać komunikatów typu "Ty"), okazywania niepewności, długich monologów i moralizowania, wchodzenia w rolę sprawcy, by mu pokazać, co czuje osoba poszkodowana.

Powinna natomiast: reagować stanowczo, mówić prosto i jasno, traktować sprawcę jak osobę, która może sama wziąć odpowiedzialność za swoje czyny, jeśli jest to konieczne użyć siły, ale tylko tyle, by rozdzielić bijących się uczniów, szanować ucznia, czyli mówić o zachowaniu, a nie o osobie.

3. Procedura postępowania w sytuacji przemocy fizycznej pozaszkolnej względem ucznia

1. W przypadku zgłoszenia przez ucznia lub zauważenia przez pracownika szkoły śladów przemocy fizycznej u ucznia, pracownik zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie wychowawcę lub w razie jego nieobecności pedagoga lub dyrektora szkoły.
2. Ogólnych oględzin dokonuje pielęgniarka szkolna lub osoby wyznaczone przez dyrektora, sporządzając odpowiednią notatkę:
 Dnia na ciele dziecka stwierdzono krwawe wybroczyny w okolicach, zasinienia w okolicach
3. Wychowawca wraz z pedagogiem rozmawia z dzieckiem. Z rozmowy sporządza się notatkę ze zdarzenia.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Na pytanie co się stało dziecko (nie) odpowiada „.....” (zapisuje się co mówi dziecko). 5. W zależności od stanu zdrowia dziecka należy zawiadomić rodziców, wezwać pogotowie ratunkowe i powiadomić Policję. 6. W zależności od zaistniałej sytuacji wychowawca, pedagog, psycholog rozmawiają z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia. Osoby rozmawiające sporządzają notatkę. 7. Wobec ucznia, który dokonał przemocy fizycznej pozaszkolnej, wyciąga się konsekwencje zgodnie ze Statutem szkoły. 8. W szczególnych przypadkach zawiadamiana jest Policja oraz Sąd Rodzinny (wniosek o wgląd w sytuację rodzinną).
<p>4.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników (agresja słowna)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozmowa nauczyciela z uczniem prowadzona bezpośrednio po zaistniałym zdarzeniu i powiadomienie wychowawcy. 2. W przypadku powtarzających się sytuacji – powiadomienie rodziców i pedagoga. 3. Wychowawca i pedagog opracowują plan pracy z uczniem – kontrakt. 4. Wobec ucznia, który nie przestrzega zasad kontraktu stosuje się system konsekwencji zgodnie ze Statutem szkoły. 5. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajęcia.
<p>5.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel obecny przy zajściu wydaje nakaz natychmiastowego zaprzestania bójki, w razie potrzeby rozdziela uczniów przy pomocy innego nauczyciela lub pracownika szkoły. 2. Każdy pracownik szkoły, który zaobserwował bójkę, lub który został poinformowany o bójce, reaguje na nią i powiadamia pielęgniarkę, pedagoga i dyrektora szkoły. 3. W przypadku obrażeń na ciele, niepokojącego stanu zdrowia ucznia, nauczyciel w pierwszej kolejności powiadamia pielęgniarkę. Pielęgniarka udziela pierwszej pomocy medycznej ofiarom bójki, a w przypadku jej nieobecności szkoła wzywa karetkę pogotowia. 4. W przypadku braku obrażeń i niepokojących objawów nauczyciel zawiadamia pedagoga i psychologa szkolnego. 5. Pedagog szkolny powiadamia o bójce wychowawcę klasy oraz rodziców/prawnych opiekunów agresora i ofiary. 6. Psycholog i pedagog szkolny oraz wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z uczestnikami bójki oraz z rodzicami obydwu stron. Z rozmów sporządzają notatkę. 7. Wychowawca klasy wraz z pedagogiem przekazują informację dyrektorowi/wicedyrektorowi szkoły. 8. Dyrektor/wicedyrektor powiadamia kuratora sądowego, jeśli ten sprawuje opiekę nad uczniem, w szczególnych wypadkach Policję lub Sąd Rodzinny. 9. Wobec uczestników zajęcia stosuje się konsekwencje zgodnie ze Statutem szkoły.
<p>6.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie szkoły oraz innych rodzajów przemocy psychicznej</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zgłoszenie zajścia do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy. 2. Wychowawca niezwłocznie informuje dyrektora/wicedyrektora szkoły, pedagoga/psychologa i rodziców uczniów obu stron zajścia. 3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia w obecności pedagoga, a w szczególnych przypadkach dyrektora/wicedyrektora szkoły i rodziców. 4. Wychowawca powiadamia rodziców. 5. Wobec winnego ucznia stosuje się konsekwencje zgodnie ze Statutem szkoły. 6. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajęcia.

7.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w sytuacji agresji ucznia w stosunku do nauczycieli (agresja fizyczna, słowna, znieważenie)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poszkodowany nauczyciel powiadamia dyrektora szkoły. 2. Dyrektor wyjaśnia okoliczności zajścia, powiadamia wychowawcę. 3. Wychowawca organizuje spotkanie z rodzicami ucznia i w porozumieniu z pedagogiem szkolnym opracowuje plan pracy z uczniem. 4. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej. 5. W przypadku znieważenia nauczyciela przez ucznia, dyrektor szkoły powiadamia Policję, a w przypadku ucznia nieletniego – sąd rodzinny lub Policję (art. 63 ust. 2 KN oraz art. 4 § 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich). 6. Ponadto dyrektor szkoły informuje o zdarzeniu organ prowadzący. Prowadzenie postępowania w sprawie popełnienia czynu karalnego należy do organów ścigania. Dyrektor nie prowadzi dochodzenia w szkole. 7. Wobec ucznia stosuje się konsekwencje zgodnie ze Statutem szkoły. 8. Dyrektor szkoły, aby zapobiec podobnym incydentom w przyszłości, podejmuje odpowiednie działania wychowawcze: <ol style="list-style-type: none"> 1) wspólnie z wychowawcą powiadamia ucznia i jego rodziców o naganności czynu i konsekwencjach wynikających z jego popełnienia, 2) zastosowuje wobec ucznia karę przewidzianą w Statucie szkoły za niewłaściwe zachowanie wobec nauczyciela (art. 99 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe), 3) zobowiązuje wychowawcę klasy do omówienia zdarzenia wraz z przypomnieniem uczniom norm i zasad obowiązujących w szkole oraz konsekwencji za postępowanie niezgodnie z nimi, odwołując się do Statutu szkoły, w którym są określone prawa i obowiązki uczniów oraz rodzaje kar stosowanych wobec nich, 4) zobowiązuje wychowawcę/pedagoga do omówienia ze wszystkimi uczniami danej klasy, kwestii prawnych dotyczących ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych oraz konsekwencji grożących uczniom za znieważenie nauczyciela, 5) informuje uczniów i rodziców o działaniach, jakie podjęte zostały w stosunku do ucznia, który znieważał nauczyciela szkoły.
8.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zgłoszenie aktu wandalizmu do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy. 2. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora/wicedyrektora szkoły przez nauczyciela lub wychowawcę. 3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia i szacuje straty. 4. Wychowawca powiadamia rodziców. 5. Wobec ucznia stosuje się sankcje zgodnie ze Statutem szkoły. 6. W szczególnych przypadkach powiadamiana jest policja (decyduje dyrektor/wicedyrektor). 7. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia.
9.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania wobec ucznia podejrzanego o kradzież lub w przypadku ujawnienia kradzieży na terenie szkoły</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poszkodowany uczeń zgłasza kradzież nauczycielowi, wychowawcy, pedagogowi, dyrektorowi lub pracownikowi szkoły. 2. Każdy pracownik szkoły, który podejrzewa lub którego poinformowano, że uczeń dopuścił się kradzieży, natychmiast reaguje i powiadamia o tym wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły. <ol style="list-style-type: none"> a) W przypadku kradzieży przedmiotów o znikomej wartości sytuacja wyjaśniana jest między poszkodowanym a wychowawcą, b) W przypadku kradzieży wartościowych przedmiotów o zajściu informowany jest dyrektor/wicedyrektor szkoły i pedagog. 3. Po zgłoszonym przypadku kradzieży, wychowawca, pedagog, podejmuje procedury wyjaśniające okoliczności zajścia kradzieży: <ul style="list-style-type: none"> – rozmowa z poszkodowanym, – rozmowa ze świadkami zdarzenia, – rozmowa z podejrzanym lub sprawcą.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Pracownik szkoły, w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, dyrektora lub innego pracownika szkoły – żąda aby uczeń przekazał mu skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą. 5. Pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonywać czynności przeszukania odzieży ani teczek ucznia. Może to zrobić tylko policja. 6. Wychowawca klasy lub pedagog szkolny powiadamia rodziców o podejrzeniach i wzywa ich do niezwłocznego stawienia się do szkoły. 7. Jeżeli uczeń wyda skradzioną rzecz dobrowolnie, pedagog szkolny, we współpracy z pracownikiem który zaobserwował lub któremu zgłoszono zdarzenie albo wychowawcą klasy, próbuje ustalić, w jaki sposób i komu uczeń skradł poszukiwaną rzecz i z ustaleń tych sporządza notatkę. 8. W przypadku, gdy uczeń, pomimo wezwania, odmówi przekazania pracownikowi szkoły skradzionej rzeczy – dyrektor lub pedagog wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia. 9. Jeśli policja znajdzie u ucznia skradzioną rzecz – zabiera ją oraz przejmuje dalsze postępowanie w tej sprawie. 10. Wobec winnego ucznia stosuje się konsekwencje zgodnie ze Statutem szkoły. 11. Pedagog przeprowadza pogadankę profilaktyczną dla wszystkich uczestników zajęcia na temat odpowiedzialności prawnej.
<p>10.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania nauczyciela (pracownika szkoły) w przypadku ujawnienia dyskryminacji osób niepełnosprawnych</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Każdy kto jest świadkiem dyskryminacji osoby niepełnosprawnej (uczeń, osoba dorosła) zobowiązany jest zawiadomić wychowawcę, pedagoga szkolnego, dyrektora. 2. Pedagog, psycholog szkolny przeprowadza rozmowę wyjaśniającą z poszkodowanym i sprawcą zajścia. 3. Poinformowanie dyrektora szkoły o ustaleniach w sprawie. 4. Poinformowanie rodziców ucznia poszkodowanego o zajściu. 5. Powiadomienie rodziców agresora o niewłaściwym zachowaniu. 6. Wyciągnięcie wobec agresora konsekwencji wynikających ze szkolnych aktów prawnych. 7. Udzielenie poszkodowanemu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. 8. Odwiezienie ucznia poszkodowanego – niepełnosprawnego do domu, o ile zajdzie taka konieczność.
<p>11.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedury postępowania nauczyciela (pracownika szkoły) w przypadku ujawnienia niszczenia mienia szkoły przez ucznia</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Po stwierdzeniu, że dokonano zniszczenia mienia szkoły, każdy pracownik jest zobowiązany do powiadomienia dyrektora szkoły o tym fakcie. 2. Dyrektor z wybranymi pracownikami przeprowadza postępowanie wyjaśniające celem ustalenia sprawcy szkody. 3. Jeśli sprawca zostanie ustalony, informuje się jego rodziców o konieczności finansowego zadośćuczynienia za powstałe szkody. 4. Wartość szkody ustala się wg aktualnego cennika. 5. Pracownik obsługi dokonuje naprawy lub wymiany uszkodzonego mienia. 6. Dyrektor szkoły informuje rodziców o kosztach poniesionych przez szkołę, przedstawia rachunki. 7. Rodzice zobowiązani są do uregulowania kosztów poniesionych przez szkołę w postaci przelewu pieniędzy na konto szkoły. 8. Uczeń, który dokonał zniszczenia mienia ponosi odpowiedzialność zgodnie z obowiązującymi przepisami szkolnymi.
<p>12.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedury reagowania na cyberprzemoc</u></p> <p>Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Technologie te to głównie Internet oraz telefony komórkowe. Część definicji ogranicza stosowanie terminu <i>cyberbullying</i> czy <i>cyberprzemoc</i> wyłącznie do przemocy rówieśniczej, inne nie stawiają ograniczeń wiekowych, niewątpliwie jednak najczęściej terminów tych używa się właśnie w kontekście przemocy wśród najmłodszych. Podstawowe formy zjawiska to: nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem</p>

cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS. W odróżnieniu od „tradycyjnej” przemocy (ang. *bullying*) zjawisko cyberprzemocy charakteryzuje wysoki poziom anonimowości sprawcy. Ponadto na znaczeniu traci klasycznie rozumiana „siła”, mierzona cechami fizycznymi czy społecznymi, a atutem sprawcy staje się umiejętność wykorzystywania możliwości, jakie dają media elektroniczne.

Procedura reagowania w szkole w sytuacji cyberprzemocy

I. Ujawnienie przypadku cyberprzemocy

Informacja o tym, że w szkole miała miejsce cyberprzemoc, może pochodzić z różnych źródeł. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice lub inni uczniowie – świadkowie zdarzenia, nauczyciele. Niezależnie od tego, kto zgłasza przypadek cyberprzemocy, procedura interwencyjna powinna obejmować:

- udzielenie wsparcia ofierze przemocy,
- zabezpieczenie dowodów i ustalenie okoliczności zdarzenia,
- wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy przemocy oraz praca nad zmianą postawy ucznia.

II. Ustalenie okoliczności zdarzenia

Wszystkie przypadki przemocy, a więc także przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych, powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane.

1. Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga szkolnego/psychologa i dyrektora szkoły.
2. Pedagog szkolny/psycholog i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie.
3. Do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.

III. Zabezpieczenie dowodów

1. Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.
2. Takie zabezpieczenie dowodów nie tylko ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi (odnalezienie sprawcy, usunięcie szkodliwych treści z serwisu), ale również stanowi materiał, z którym powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor i pedagog szkolny/psycholog, rodzice, a wreszcie policja, jeśli doszło do złamania prawa.
3. Na etapie zabezpieczania dowodów cyberprzemocy i identyfikacji sprawcy warto korzystać z pomocy nauczyciela informatyki.

Jak możesz zarejestrować dowody cyberprzemocy?

• Telefon komórkowy

Nie kasuj wiadomości.

Zapisuj wszystkie zarówno tekstowe, jak i nagrane na pocztę głosową w pamięci telefonu.

• Komunikatory

Niektóre serwisy pozwalają na zapisywanie rozmów. Możesz również np. skopiować rozmowę, wkleić do dokumentu Word (lub innego edytora tekstu), zapisać i wydrukować.

• Strony serwisów społecznościowych, WWW

Aby zachować kopię materiału, który widzisz na ekranie, wciśnij jednocześnie klawisze Control i Print Screen, a następnie wykonaj operację „Wklej” w dokumencie Word.

• Czat

Podobnie jak w przypadku stron www, jeśli chcesz zachować kopię materiału, który widzisz na ekranie, wciśnij klawisze Control i Print Screen, a następnie wykonaj operację „Wklej” w dokumencie Word. Możesz też po prostu wydrukować interesującą cię stronę.

• E-mail

Wydrukuj wiadomość, prześlij ją do nauczyciela lub pedagoga, który zajmuje się ustaleniem okoliczności zajścia. Zachowanie całości wiadomości, a nie tylko samego tekstu jest bardziej pomocne, ponieważ zawiera informacje o jej pochodzeniu.

IV. Identyfikacja sprawcy

Co może pomóc w identyfikacji sprawcy?

- 1. Świadkowie** – inni uczniowie odwiedzający „obraźliwe” strony mogą posiadać informacje na temat ich autora, mogą też zidentyfikować numer telefonu komórkowego sprawcy, jeśli nie jest on zastrzeżony.
- 2. Kontakt z dostawcą usługi internetowej** – może on nie tylko zablokować konto agresora lub usunąć szkodliwe treści, ale także podać dane sprawcy cyberprzemocy. Dane takie nie mogą być jednak udostępniane osobom prywatnym. Aby je pozyskać, konieczny jest kontakt z Policją.
- 3. Kontakt z operatorem sieci komórkowej w przypadku, gdy numer telefonu sprawcy jest zastrzeżony** – może on podjąć kroki w kierunku ustalenia sprawcy, jeśli otrzyma dane o dacie i godzinie rozmowy. Również w tym przypadku operator może udostępnić te dane tylko Policji.
- 4. Gdy ustalenie sprawcy nie jest możliwe**, należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania zobowiązuje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.
- 5. W przypadku, gdy zostało złamane prawo**, a tożsamości sprawcy nie udało się, ustalić należy bezwzględnie skontaktować się z Policją.

V. Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny/psycholog powinien podjąć dalsze działania.

1. Rozmowa z uczniem-sprawcą przemocy o jego zachowaniu

- celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej,
- sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy,
- należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane,
- sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania i usunięcia z sieci szkodliwych materiałów,
- ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy,
- jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy,
- nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.

2. Powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka

- rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środkach dyscyplinarnych wobec ich dziecka,
- w miarę możliwości należy starać się pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady.

3. Objęcie sprawcy opieką psychologiczno-pedagogiczną

- praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, w zmianie postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii,
- jeśli szkoła posiada odpowiednie warunki, pomoc psychologiczna może być udzielona sprawcy na terenie szkoły.

VI. Zastosowanie środków dyscyplinarnych wobec sprawcy cyberprzemocy

1. Należy pamiętać, iż celem sankcji wobec sprawcy jest:

- zatrzymanie przemocy i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi,
- wzbudzenie refleksji na temat swojego zachowania, zrozumienie krzywdy, jaką spowodował i powstrzymanie przed podobnym zachowaniem w przyszłości,
- pokazanie społeczności szkolnej, że cyberprzemoc nie będzie tolerowana i że szkoła jest w stanie efektywnie zareagować w tego rodzaju sytuacji.

2. Podejmując decyzję o rodzaju kary, należy wziąć pod uwagę:

- rozmiar i rangę szkody – czy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom (określa to rozmiar upokorzenia, jakiego doznaje ofiara), czy trudno jest wycofać materiał z sieci itp.,

- czas trwania prześladowania – czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent,
- świadomość popełnianego czynu – czy działanie było zaplanowane, a sprawca był świadomy, że wyrządza krzywdę koledze (niektóre akty cyberprzemocy popełniane są nieświadomie lub z niewielką świadomością konsekwencji), jak wiele wysiłku włożył w ukrycie swojej tożsamości itp.,
- motywację sprawcy – należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednio doświadczone prześladowanie,
- rodzaj rozpowszechnianego materiału.

VII. Działania wobec ofiary cyberprzemocy

1. Wsparcie psychiczne

Podobnie jak w przypadku innych form przemocy, ofiara cyberprzemocy potrzebuje pomocy i emocjonalnego wsparcia ze strony dorosłych. Musi także wiedzieć, że szkoła podejmie odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu.

Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy:

- *Zapewnij go, że dobrze zrobił, mówiąc ci o tym, co się stało.*
- *Powiedz, że widzisz i rozumiesz, że jest mu trudno ujawnić to, co go spotkało.*
- *Powiedz mu, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego.*
- *Zapewnij go, że szkoła nie toleruje żadnej formy przemocy i że postarasz się mu pomóc, uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne.*
- *Bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka – zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.*

2. Porada

Uczeń będący ofiarą cyberprzemocy powinien otrzymać poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania.

Poradz uczniowi, aby:

- Nie utrzymywał kontaktu ze sprawcą, nie odpowiadał na maile, telefony itp.
- Nie kasował dowodów: e-maili, sms-ów, mms-ów, zdjęć, filmów i przedstawił je tobie lub innej osobie dorosłej.
- Zastanowił się nad zmianą swoich danych kontaktowych w komunikatorach, zmianą adresu e-mail, numeru telefonu komórkowego itp.
- Jeśli korzysta z komunikatora, to ustawił go tak, żeby nikt spoza listy kontaktów nie mógł się z nim połączyć.

3. Monitoring

- Po zakończeniu interwencji warto monitorować sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.
- Rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy powinni być poinformowani o problemie i otrzymać wsparcie i pomoc ze strony szkoły. W rozmowie z nimi pedagog/psycholog lub wychowawca przedstawiają kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, a także, jeśli to wskazane, zaproponować rodzicom i dziecku pomoc specjalisty.

VIII. Ochrona świadków zgłaszających zdarzenie

Jak zachować się wobec świadka zgłaszającego cyberprzemoc?

1. Powiedz, że dobrze zrobił, zgłaszając fakt przemocy.
2. Powiedz, że wymagało to od niego wiele odwagi.
3. Zapewnij o swojej dyskrecji.
4. Nie ujawniaj jego danych, jeśli nie jest to konieczne (np. gdy sprawa została zgłoszona na policję).
5. Pod żadnym pozorem nie konfrontuj go ze sprawcą.
6. Zadbaj o jego bezpieczeństwo, nie upubliczniając jego udziału w sprawie.

IX. Sporządzenie dokumentacji z zajścia

1. Pedagog szkolny/psycholog zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej.
2. Jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka (np. wychowawcy), powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.
3. Jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis itp.).

X. Współpraca szkoły z Policją i sądem rodzinnym

Większość przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadamiania sądu rodzinnego czy policji i powinna być rozwiązywana przy użyciu dostępnych szkole środków wychowawczych. Istnieją jednak sytuacje, gdy konieczne staje się zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego, a mianowicie:

- 1) jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania, dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka;
- 2) gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem/psychologiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z wnioskiem o podjęcie odpowiednich środków wynikających z ustawy o postępowaniu z nieletnimi.

W ramach ogólnej współpracy szkoły z policją mogą być organizowane:

- spotkania pedagoga/psychologa szkolnego, nauczycieli, dyrektora szkoły z zaproszonymi specjalistami ds. nieletnich dotyczące zagrożeń cyberprzemocą w środowisku lokalnym,
- spotkania młodzieży szkolnej z udziałem policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, na temat zasad bezpieczeństwa oraz sposobów unikania zagrożeń związanych z cyberprzemocą.

13.

Procedury postępowania w przypadku podejrzenia nadużywania przez ucznia mediów elektronicznych

1. Nauczyciel, który powziął informację o podejrzeniu nadużywania przez ucznia mediów elektronicznych informuje o tym wychowawcę oraz pedagoga szkolnego.
2. Pedagog szkolny lub wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem w celu zebrania informacji na temat podejrzeń o nadużywaniu mediów elektronicznych, jego formy oraz częstotliwości.
3. Wychowawca zaprasza do szkoły rodziców/opiekunów prawnych ucznia.
4. Pedagog/psycholog szkolny wraz z wychowawcą przeprowadzają rozmowę z rodzicami celem zweryfikowania informacji oraz uświadomienia rodzicom konieczności podjęcia działań mających na celu zaprzestanie nadużywania przez dziecko mediów elektronicznych.
5. Pedagog informuje rodziców o możliwości konsultacji w poradni psychologiczno-pedagogicznej celem pomocy dziecku.
6. Rodzice otrzymują wsparcie informacyjne dotyczące możliwości dalszych działań w sytuacji nadużywania mediów elektronicznych (hepline.org.pl, nr tel. 800 100 100).
7. Pedagog sporządza notatkę służbową, w której opisane są działania podjęte przez szkołę.
8. Wychowawca monitoruje sytuację ucznia.
9. W razie zauważenia nasilenia problemu pedagog zaleca kontakt z ośrodkiem terapii uzależnień.
10. Jeśli rodzice ucznia nadużywającego mediów elektronicznych odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły a uczeń nie zaniechał działań, które są dla niego krzywdzące i skutkują niewywiązywaniem się z obowiązku szkolnego dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny.

14.

Procedura postępowania w przypadku przyniesienia przez ucznia papierosów lub ich palenia na terenie szkoły

1. Osoba, która zauważy ucznia palącego papierosy na terenie szkoły powinna poinformować wychowawcę lub pedagoga/psychologa szkolnego.
2. Wychowawca/pedagog/psycholog szkolny w obecności innej osoby dorosłej ma prawo zażądać, aby uczeń przekazał mu papierosy, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży.
3. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonywać czynności przeszukania odzieży, ani teczek ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla Policji.
4. Wychowawca/pedagog/psycholog szkolny zabezpiecza papierosy i dopilnowuje, by sprawca uporządkował miejsce zdarzenia.

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Wychowawca rozmawia z uczniem o zdarzeniu oraz wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im informację o paleniu papierosów przez dziecko. Z rozmowy telefonicznej sporządza notatkę służbową. 6. Przeprowadza rozmowę z uczniem w ich obecności, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. Sporządza notatkę o zaistniałym incydencie, którą podpisuje rodzic (opiekun) dziecka. 7. W przypadku nasilenia się zjawiska u jednego lub grupy uczniów, wychowawca powiadamia pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły oraz stosuje wobec wychowanków kary określone w Statucie szkoły.
<p>15.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedury postępowania nauczyciela (pracownika szkoły) w przypadku ujawnienia demoralizacji ucznia</u></p> <p>DEMORALIZACJA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozprężenie, zwłaszcza moralne, zepsucie, rozluźnienie dyscypliny, karności, - szczególna intensywna i względnie trwała postać nieprzystosowania społecznego (odurzania, nierząd, popełnienie czynu zabronionego, uchylanie się od obowiązków szkolnych, włóczęgostwo, udział w działalności grup przestępczych). <ol style="list-style-type: none"> 1. Należy przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy. 2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora szkoły. 3. Wychowawca i pedagog wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym. 4. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (<i>specjalistę ds. nieletnich</i>). 5. Podobnie, w sytuacji gdy, szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, (<i>rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem, itp.</i>), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji. 6. Jeżeli zachowania świadczące o demoralizacji przejawia uczeń który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez wewnętrzny regulamin szkoły. 7. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.
<p>16.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedury postępowania nauczyciela (pracownika szkoły) w przypadku ujawnienia na terenie szkoły ucznia będącego pod wpływem alkoholu</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel powiadamia o swoich podejrzeniach dyrektora, wychowawcę, pedagoga. 2. Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie. 3. Jeśli uczeń swoim zachowaniem i stanem zdrowia stwarza zagrożenie dla swego życia lub zdrowia innych osób, wzywa się lekarza w celu stwierdzenia faktu upojenia alkoholem oraz udzielenia pomocy medycznej. 4. Pedagog/psycholog lub wychowawca powiadamia telefonicznie rodziców i zobowiązuje ich do odebrania dziecka ze szkoły. 5. Jeżeli rodzice odmawiają przyjazdu do szkoły bądź kontakt z nimi jest niemożliwy dyrektor zawiadamia policję. 6. Jeżeli picie alkoholu nastąpiło na terenie szkoły, to również należy zabezpieczyć ewentualne dowody. 7. Należy ustalić świadków mających związek ze zdarzeniem.

	<p>8. W porozumieniu z policją szkoła uzgadnia sposób dalszego postępowania wobec ucznia bądź jego rodzica.</p> <p>9. W przypadku sprawdzonej nietrzeźwości przez Policję – może ona przewieźć nieletniego do Izby Wytrzeźwień. O tym fakcie informuje się rodziców, jeśli uczeń jest małoletni (nie ukończył 18 lat).</p> <p>10. W stosunku do ucznia, który dopuścił się picia alkoholu stosuje się kary dopuszczone Statutem szkoły.</p> <p>11. Ucznia eksperymentującego z alkoholem włącza się do zajęć profilaktycznych.</p>
<p>17.</p>	<p><u>W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, psycholog dyrektor, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji. 2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawienia. 3. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, dyrektor szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezione substancję i zabiera ją do ekspertyzy. 4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami. <p><u>UWAGA:</u></p> <p>Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – w Polsce karalne jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych, • wprowadzanie do obrotu środków odurzających, • udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia, • wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających. <p>Każde z wymienionych zachowań jest czynem karalnym w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat.</p> <p>Z przestępstwem mamy do czynienia jeżeli któryś z wymienionych czynów popełni uczeń, po ukończeniu 17 lat. W takiej sytuacji mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.</p> <p>Jeżeli przestępstwo ma miejsce na terenie szkoły, należy wezwać policję.</p> <p>W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia prokuratora lub policję (art. 4 Upn i art. 304 Kpk).</p>
<p>18.</p>	<p><u>Procedury postępowania nauczyciela (pracownika szkoły) w przypadku ujawnienia na terenie szkoły ucznia, którego zachowanie wskazuje na użycie środka odurzającego</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel powiadamia o swoich podejrzeniach dyrektora, wychowawcę, pedagoga, psychologa. 2. Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie. 3. W razie potrzeby należy zapewnić pomoc lekarską. 4. Pedagog, psycholog lub wychowawca powiadamia telefonicznie rodziców i zobowiązuje ich do odebrania dziecka ze szkoły. 5. Jeżeli rodzice odmawiają przyjazdu do szkoły bądź kontakt z nimi jest niemożliwy dyrektor zawiadamia Policję. 6. Jeżeli użycie środka odurzającego nastąpiło na terenie szkoły, to również należy zabezpieczyć ewentualne komponenty, narzędzia i miejsce zdarzenia.

	<p>7. Należy ustalić świadków mających związek ze zdarzeniem.</p> <p>8. W porozumieniu z Policją szkoła uzgadnia sposób dalszego postępowania wobec ucznia bądź jego rodzica.</p> <p>9. Ucznia włącza się do działań profilaktycznych na terenie szkoły.</p>
<p>19.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania nauczyciela w przypadku, gdy uczeń jest sprawcą czynu karalnego lub przestępstwa</u></p> <p style="text-align: center;"><i>Podstawy prawne:</i></p> <p>a) „Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, szczególnie naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, policji lub innego właściwego organu”.</p> <p>b) „Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub policję”.</p> <p>c) „Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są zobowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub policję oraz przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu”.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły i pedagoga/psychologa. 2. Ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia. 3. Przekazanie sprawcy (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę. 4. Powiadomienie rodziców ucznia-sprawcy. 5. Niezwłoczne powiadomienie Policji w przypadku gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.), lub sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest nikomu znana. 6. Zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji. <p>Zakazy: a) Nie należy „na własną rękę” konfrontować uczestników zdarzenia, dążyć do pojednania itp. b) Bezwzględnie nie należy dokonywać przeszukania teczek, toreb, kieszeni.</p>
<p>20.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania nieletniego, sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Funkcjonariusz Policji przedstawia dyrektorowi powód przybycia i okazuje się legitymacją służbową. 2. Dyrektor zapisuje dane osobowe i numer legitymacji służbowej policjanta celem sporządzenia własnej dokumentacji. 3. Policjant informuje dyrektora o zamiarze zatrzymania ucznia. 4. Pedagog szkolny lub nauczyciel sprowadza nieletniego do gabinetu dyrektora, gdzie policjant informuje go o przyczynach przybycia i czynnościach, jakie zostaną wykonane w związku ze sprawą np. przesłuchanie, okazanie. 5. Policja informuje rodziców nieletniego, opiekunów prawnych o wykonanych czynnościach i zobowiązuje ich do przybycia do szkoły, komendy lub komisariatu policji, celem uczestniczenia w czynnościach. 6. Dyrektor szkoły informuje telefonicznie rodziców o podjętych działaniach względem ich dziecka przez policję. W przypadku braku kontaktu telefonicznego sporządza pisemną informację i przesyła do miejsca ich zamieszkania. 7. W przypadku niemożności uczestnictwa rodziców w przesłuchaniu nieletniego, dyrektor wyznacza wychowawcę, nauczyciela lub pedagoga szkolnego do uczestnictwa w czynnościach, które są przeprowadzane w szkole lub w jednostce policji. 8. Po wykonaniu czynności policjant za pisemnym potwierdzeniem odbioru przekazuje nieletniego rodzicom lub opiekunowi prawnemu. W przypadku, gdy czynności wykonywane są w obecności pedagoga szkolnego, po ich zakończeniu policja odwozi ich do szkoły lub miejsca zamieszkania. 9. W przypadku zaistnienia przesłanek do zatrzymania nieletniego w Policyjnej Izbie Dziecka policjant informuje o tym rodziców, pedagoga szkolnego. 10. Przy realizacji czynności związanych z zatrzymaniem nieletniego ucznia na terenie szkoły należy zachować dyskrecję nie nagłaśniając sprawy.

21.

**Procedura postępowania nauczyciela wobec ucznia,
który stał się ofiarą czynu karalnego**

1. Ściganie na wniosek pokrzywdzonego – w tym przypadku wszczęcie postępowania przez policję uzależnione jest od woli pokrzywdzonego. W przypadku tych kategorii przestępstw pokrzywdzony składa wniosek do protokołu, a po jego złożeniu przestępstwo ścigane jest tak, jak z urzędu. Wycofanie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie jest bezskuteczne.
2. Przyjął do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu) zapewnić dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków (o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym).
3. Odnotować godzinę zgłoszenia oraz zapytać o przyczynę ewentualnej zwłoki w podaniu tej informacji.
4. Zapewnić w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
5. Bez zbędnej zwłoki sprawdzić w dostępny sposób wiarygodność informacji, w tym:
 - a) jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków uwiarygodnić informację,
 - b) sprawdzić, czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników,
 - c) nie nagłaśniać zdarzenia.
6. Powiadomić rodziców lub opiekunów dziecka pokrzywdzonego, zrelacjonować im zdarzenie i uzgodnić z nimi czy będą chcieli zgłosić sprawę Policji.
7. W przypadku odmowy złożenia wniosku o ściganie sprawców przez rodziców należy ich poinformować, jakie środki podejmie szkoła w stosunku do sprawców zdarzenia.
8. Środki, jakie należy przedsięwziąć to między innymi:
 - a) w ramach uprawnień statutowych szkoła stosuje względem sprawcy zdarzenia środki przewidziane w Statucie szkoły,
 - b) w przypadku, gdy sprawca zdarzenia sprawiał wcześniej problemy i łamał normy społecznego zachowania, a zdarzenie którego się dopuścił nosi cechy postępującej demoralizacji, szkoła powinna sporządzić na tą okoliczność wystąpienie do sądu rodzinnego lub Policji.

UWAGA:

Policja powinna być wzywana do szkoły w sytuacjach, o których mowa w "Procedurach (...)" albo, gdy wyczerpane zostaną środki możliwe do zastosowania przez szkołę w określonej sytuacji, w których obecność policji jest konieczna.

Każda, dotycząca uczniów wizyta policjanta w szkole, powinna być wcześniej zasygnalizowana dyrektorowi, lub uzgodniona z innym pracownikiem szkoły.

22.

**Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w szkole
i w czasie zajęć edukacyjnych
oraz udzielania uczniom pierwszej pomocy przedlekarskiej**

§ 1.

Postanowienia ogólne

1. Wypadek w szkole to nagłe zdarzenie powodujące uraz, wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło, gdy uczeń pozostawał pod opieką szkoły w czasie:
 - a) zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych,
 - b) przerw międzylekcyjnych,
 - c) innych zajęć szkolnych (np. dyskoteki, imprezy).
2. Do wypadków szkolnych zalicza się również nagłe zdarzenie powodujące uraz, wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło poza szkołą, w czasie gdy uczniowie pozostawali pod opieką szkoły (np. wyjazdy, wycieczki, zawody sportowe).
3. Nie jest wypadkiem w szkole zdarzenie:
 - a) pozbawione cechy nagłości,
 - b) nie powodujące skutków w postaci urazu lub śmierci,
 - c) zaistniałe w czasie, gdy uczeń samowolnie opuścił zajęcia i teren szkoły,
 - d) wywołane wyłącznie przez samego ucznia,
 - e) wywołane chorobą ucznia.
4. Cały teren szkoły w czasie, gdy odbywają się zajęcia, pozostaje pod nadzorem i opieką szkoły.
5. W czasie zajęć edukacyjnych pełną odpowiedzialność za życie i zdrowie ucznia ponosi nauczyciel prowadzący zajęcia bez względu na to, czy one są zajęciami planowanymi, czy też zastępuje on nieobecnego w tym czasie innego nauczyciela.

6. Przed rozpoczęciem zajęć nauczyciel ma obowiązek sprawdzić, czy sprzęt sportowy, urządzenia techniczne, pomoce naukowe oraz inne narzędzia wykorzystywane w czasie zajęć, a także pomieszczenie lekcyjne nie stwarzają zagrożenia bezpieczeństwa dla ucznia. Jeżeli stan techniczny budzi zastrzeżenia, nauczyciel bądź inna osoba prowadząca zajęcia nie ma prawa z nich korzystać, a o zaistniałym zagrożeniu natychmiast powiadamia dyrektora szkoły, a w razie jego nieobecności wicedyrektora lub inną osobę zastępującą.

§ 2.

Ogólne zasady udzielania uczniom pierwszej pomocy przedlekarskiej

1. Pierwszej pomocy przedlekarskiej udziela uczniom głównie wykwalifikowana pielęgniarka szkolna.
2. Pod nieobecność wykwalifikowanej pielęgniarki szkolnej pomocy uczniom udziela nauczyciel, wychowawca klasy lub inny pracownik szkoły. Należy pamiętać, że udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanemu w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego człowieka (art. 162 Kodeksu karnego).
3. Pierwsza pomoc przedmedyczna, w przypadku osób nieposiadających kwalifikacji medycznych, ogranicza się do wykonania opatrunku, ułożenia dziecka w odpowiedniej pozycji, wykonania sztucznego oddychania oraz masażu serca, niedopuszczenia do sytuacji zagrożenia życia.
4. Nauczyciel nie może w szkole podawać dzieciom jakichkolwiek leków, pomocy przedmedycznej może udzielać pielęgniarka szkolna.
5. Podanie jakiegokolwiek doustnego środka farmakologicznego jest dopuszczalne tylko i wyłącznie po konsultacji z rodzicem (opiekunem prawnym) dziecka lub lekarzem.
6. W przypadku zgłoszenia przez ucznia złego samopoczucia należy natychmiast telefonicznie powiadomić rodzica/prawnego opiekuna.
7. W razie omdlenia, zasłabnięcia ucznia należy zawiadomić Pogotowie Ratunkowe pod numer 999 lub 112, a następnie rodzica/prawnego opiekuna, o zaistniałej sytuacji zawiadomić dyrektora szkoły.
8. Po przybyciu do szkoły rodzice (opiekunowie prawni) lub lekarz pogotowia ratunkowego przejmują odpowiedzialność za dziecko. Szkoła udziela tym osobom wszelkiej koniecznej pomocy.
9. Podczas udzielania pierwszej pomocy należy przestrzegać następujących zasad:
 - a) Zachować spokój, nie wpadać w panikę, rozpoznać stan poszkodowanego.
 - b) Usunąć poszkodowanego z rejonu zagrożenia.
 - c) Jeśli stwierdzisz, że sam nie potrafisz udzielić pierwszej pomocy, zorganizuj ją zawiadamiając placówkę służby zdrowia lub kogoś z otoczenia, kto potrafi jej udzielić.
 - d) Poszkodowanemu zapewnić spokój, odsunąć z otoczenia zbędne osoby, w każdej sytuacji zapewnić poszkodowanemu ciepłe okrycie.
 - e) Nie lekceważyć nawet drobnych skaleczeń, każde skaleczenie należy prawidłowo zaopatrzyć.
 - f) W przypadkach porażenia prądem, braku oddechu, braku pracy serca, krwotoku, zatrucia i innych poważnych urazów – bezwzględnie wezwać lekarza (pogotowie ratunkowe).
 - g) Do chwili przybycia lekarza nie przerywać rozpoczętego sztucznego oddychania.
 - h) Poszkodowanego z krwotokiem wolno tylko przenosić lub przewozić.
 - i) Poszkodowanemu z utratą świadomości nie wolno podawać leków w postaci płynnej ani stałej (tabletki).
 - j) W przypadku podejrzeń uszkodzenia kręgosłupa, nie wolno bez koniecznej przyczyny zmieniać pozycji poszkodowanego.
 - k) Nie pozostawiać poszkodowanego bez opieki.

§ 3.

Postępowania z uczniem, który ma dolegliwości zdrowotne na lekcji

1. W przypadku stwierdzenia, że uczniowi coś dolega podczas lekcji nauczyciel podejmuje następujące działania:
 - Zasięga opinii pielęgniarki szkolnej, która w razie potrzeby skontaktuje się z rodzicami i ustali z nimi dalsze postępowanie w sprawie ucznia.
 - W przypadku nieobecności pielęgniarki kontaktuje się z wychowawcą klasy, który telefonicznie ustali z rodzicami ucznia formę powrotu dziecka do domu (w razie nieobecności wychowawcy nauczyciel sam podejmuje ww. czynności).

2. Jeśli zdarzył się wypadek na terenie szkoły, w wyniku którego uczeń utracił przytomność lub ma silne dolegliwości bólowe pielęgniarka lub nauczyciel wzywa służby ratownicze (pogotowie ratunkowe) i powiadamia o tym fakcie rodziców/prawnych opiekunów dziecka. Powiadamia również dyrektora o zaistniałej sytuacji.
3. Uczeń chory nie może pozostać bez opieki.

§ 4.

Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku lekkiego nie wymagającego interwencji lekarza

1. Po stwierdzeniu zdarzenia, w wyniku którego uczeń ma stłuczenie, powierzchowne zadrapanie lub zranienie, należy odprowadzić go do gabinetu pielęgniarki szkolnej celem udzielenia pierwszej pomocy. Osobą, która odprowadzi ucznia do higienistki, może oprócz pracownika pedagogicznego być również pracownik obsługi szkolnej lub inny uczeń. Jeżeli stan ucznia nie pozwala na przejście do gabinetu, nauczyciel lub inny pracownik szkoły, wzywa pielęgniarkę na miejsce wypadku.
2. W razie nieobecności pielęgniarki uczniowi pomocy udziela osoba mająca przeszkolenie w tym zakresie.
3. Osoba udzielająca pomocy ustala, czy uczeń nie cierpi na chorobę, która w połączeniu z urazem może stanowić zagrożenie dla zdrowia lub życia ucznia – w takim przypadku wzywa pogotowie ratunkowe.
4. O wypadku i jego przyczynach nauczyciel zawiadamia rodziców/prawnych opiekunów i ustala z nimi ewentualną konieczność odbioru ucznia ze szkoły przed zakończeniem zajęć oraz informuje dyrektora szkoły.
5. Jeżeli przyczyną zdarzenia była wadliwość lub niesprawność urządzeń szkolnych, nauczyciel natychmiast wycofuje je z użytkowania.
6. W przypadku zaistnienia wypadku lekkiego nie spisuje się protokołu powypadkowego ani nie zamieszcza informacji o jego zaistnieniu w rejestrze wypadków.

§ 5.

Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku wymagającego interwencji lekarza

1. Po stwierdzeniu, że wypadek, któremu uległ uczeń, wymaga specjalistycznej pomocy, należy wezwać pogotowie ratunkowe.
2. Do czasu przybycia pogotowia ratunkowego pielęgniarka szkolna lub osoby przeszkolone w udzielaniu pomocy przedmedycznej podejmują natychmiast niezbędne czynności ratujące zdrowie i życie ucznia.
3. Uczniowi nie podaje się żadnych leków bez konsultacji z rodzicami/prawnymi opiekunami.
4. Celem ustalenia okoliczności wypadku dyrektor szkoły powołuje komisję, która bada przyczyny zdarzenia.
5. Z prac komisji spisywany jest protokół, który musi zawierać wnioski mające zapobiec powstaniu podobnych zdarzeń.
6. Wypadek jest wpisywany do rejestru, a wnioski komisji są omawiane na zebraniu rady pedagogicznej.

§ 6.

Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku powodującego ciężkie uszkodzenie ciała lub ze skutkiem śmiertelnym

1. W sytuacji, kiedy nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, należy natychmiast wezwać pogotowie ratunkowe, a do czasu jego przybycia pielęgniarka szkolna lub osoby przeszkolone w udzielaniu pomocy przedmedycznej podejmują natychmiast niezbędne czynności ratujące zdrowie i życie ucznia.
2. Jeżeli w wyniku wypadku nastąpił zgon osoby poszkodowanej, nauczyciel lub inny pracownik szkoły będący na miejscu zdarzenia zabezpiecza miejsca zdarzenia i natychmiast wzywa dyrektora szkoły.
3. W obu przypadkach dyrektor szkoły informuje o zdarzeniu rodziców/opiekunów prawnych, w razie zgonu Policję, Państwową Inspekcję Pracy, organ prowadzący oraz organ nadzoru pedagogicznego.
4. Do czasu przybycia policji teren wypadku pozostaje zabezpieczony tak, by było możliwe pełne ustalenie okoliczności i przyczyn zdarzenia.

5. Celem ustalenia okoliczności wypadku dyrektor szkoły powołuje komisję badającą przyczyny zajścia. Z prac komisji spisywany jest protokół, który musi zawierać wnioski mające zapobiec powstaniu podobnych zdarzeń.
6. Wypadek jest wpisywany do rejestru, a wnioski komisji są omawiane na zebraniu rady pedagogicznej.

§ 7.

Procedura postępowania w razie wypadku poza zajęciami edukacyjnymi i poza terenem szkoły

1. Jeżeli wypadek ma miejsce w godzinach popołudniowych lub wieczornych, nauczyciel sprawujący opiekę nad uczniem podejmuje decyzję o wezwaniu pogotowia ratunkowego. Z kolei o zaistniałym wypadku telefonicznie powiadamia dyrektora oraz rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
2. Jeżeli wypadek ma miejsce podczas wycieczki, wyjazdu poza szkołę – wszystkie stosowne decyzje podejmuje kierownik imprezy, który jest w pełni odpowiedzialny za bezpieczeństwo uczestników. O zaistniałym wypadku telefonicznie powiadamia dyrektora oraz rodziców/prawnych opiekunów ucznia
3. W sytuacjach zaistnienia wypadku powodującego ciężkie uszkodzenie ciała lub zgon postępuje zgodnie z § 6.

§ 8.

Obowiązek powiadamiania oraz zapewnienia opieki uczniom

1. W sytuacji udzielania pierwszej pomocy przez nauczyciela prowadzącego zajęcia z uczniami jest on zobowiązany do ustalenia opiekuna dla pozostałych uczniów. Pozostawienie uczniów bez opieki jest niedopuszczalne.
2. O każdym wypadku powiadamiani są rodzice/opiekunowie. Fakt ten dokumentowany jest wpisem w dzienniku zajęć z uwzględnieniem daty i godziny powiadomienia.
3. Po przybyciu do szkoły rodzice/opiekunowie prawni lub lekarz pogotowia ratunkowego przejmują odpowiedzialność za ucznia. Szkoła udziela tym osobom wszelkiej koniecznej pomocy.
4. Szkoła wyposażona jest w apteczki pierwszej pomocy przedlekarskiej wraz z apteczkami przenośnymi.
 - a) za wyposażenie apteczek i sprawdzenie dat ważności jej zawartości odpowiedzialna jest pielęgniarka szkolna,
 - b) nauczyciele zobowiązani są do zabierania apteczek przenośnych na każde wyjście uczniów poza teren szkoły oraz wpisanie wyjścia w rejestrze wyjść grupowych uczniów.

§ 9.

Zespół powypadkowy

1. Zespół powypadkowy powołuje dyrektor szkoły.
2. W skład zespołu wchodzi:
 - a) przewodniczący – pracownik szkolnej służby BHP,
 - b) dwóch członków – pracownicy szkoły.
3. Zespół przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową. Przesłuchanie poszkodowanego ucznia i świadków powinno odbyć się w obecności rodziców/prawnych opiekunów, ewentualnie wychowawcy lub pedagoga szkolnego.
4. Protokół powypadkowy, podpisany przez jego członków oraz dyrektora szkoły, powinien zawierać:
 - a) skład zespołu i datę przeprowadzonych prac,
 - b) opis wypadku oraz jego okoliczności i przyczyn,
 - c) imię i nazwisko ucznia, który uległ wypadkowi, rodzaj i opis urazu, udzieloną pomoc, osobę sprawującą nadzór nad poszkodowanym wraz z informacją, czy była obecna na miejscu zaistnienia zdarzenia,
 - d) imiona i nazwiska świadków zdarzenia,
 - e) podjęte środki zaradcze.
5. Protokół powypadkowy sporządza się w dwóch egzemplarzach, jeden doręcza rodzicom/opiekunom prawnym poszkodowanego wraz z pouczeniem o możliwości wniesienia zastrzeżeń w terminie 7 dni od doręczenia. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący, który może zlecić zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych albo powołać nowy zespół, który ponownie przeprowadzi całe postępowanie powypadkowe.

§ 10.

Postanowienia końcowe

1. W sytuacji zagrożenia życia udziela się pierwszej pomocy dzieciom bez względu na światopogląd, wyznanie, czy inne okoliczności zgłoszone przez rodziców.
2. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, dyrektor zawiadamia niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.
3. Wszelkie urazy odniesione przez uczniów podczas bójek lub wzajemnych konfliktów, w czasie gdy przebywają na terenie szkoły lub podczas zajęć organizowanych przez szkołę poza jej terenem, należy kwalifikować jako wypadek w szkole w kategorii – pobicie, uderzenie zamierzone. Należy precyzyjnie ustalić okoliczności i przyczyny konfliktu w procesie postępowania powypadkowego.
4. Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.
5. Rejestr wypadków prowadzi Inspektor ds. BHP.

23.

Procedura postępowania w przypadku przewidywania próby samobójczej ucznia

A. Działania uprzedzające, zapobiegawcze:

- a) omówienie problematyki na forum Rady Pedagogicznej,
- b) upowszechnienie procedur przewidywania prób samobójczych (np. list sprawdzających),
- c) monitorowanie stanu psychicznego uczniów, reagowanie na symptomy ostrego, chronicznego stresu, objawy depresji.

B. Działania interwencyjne:

- a) ustal i potwierdź rodzaj zdarzenia,
- b) nie pozostawiaj ucznia samego,
- c) usuń wszystko, co może ułatwić realizację zamiaru,
- d) bez rozgłosu przeprowadź ucznia w bezpieczne, ustronne miejsce,
- e) zbierz wstępnie informacje o okolicznościach zdarzenia,
- f) wezwij pomoc (pogotowie, policję, straż) jeżeli potrzeba,
- g) zadbaj, żeby interwencja służb przebiegała dyskretnie,
- h) towarzysz uczniowi – jesteś dla niego ważny,
- i) zawiadom Dyrekcję szkoły,
- j) dokonaj szybkiej oceny zagrożeń, np. wg klucza:
 - **RYZYKO UMIARKOWANE:** NP. UCZEŃ MÓWI O SAMOBÓJSTWIE, NIE MÓWI JAK TO ZROBI, NIE BYŁO WCZEŚNIEJSZYCH PRÓB.
 - **DUŻE RYZYKO:** NP. WYSTĄPIŁY CZYNNIKI PRZEDWYPADKOWE, UCZEŃ MÓWI JAK TO ZROBI, BYŁY WCZEŚNIEJSZE PRÓBY.
 - **EKSTREMALNE RYZYKO:** NP. WYSTĄPIŁY WSKAŹNIKI PRZEDWYPADKOWE, UCZEŃ DOKONAŁ SAMOOKALECZENIA, PODJĄŁ PRÓBĘ NIEUDANEGO ZAMACHU SAMOBÓJCZEGO LUB INNE DZIAŁANIA ZAGRAŻAJĄCE ZDROWIU LUB ŻYCIU.

C. Dalsze działania nauczycieli:

1. Nauczyciel zawiadamia wychowawcę i pedagoga szkolnego, informuje o wynikach swojej oceny sytuacji (ryzyka); w razie potrzeby podejmuje niezwłocznie działania w celu ratowania życia i zdrowia poszkodowanego w szczególności wzywa odpowiednie służby oraz zapewnienia w miarę możliwości opiekę psychologa.
2. Wychowawca powiadamia rodziców/opiekunów prawnych.
3. Dyrekcja szkoły dokonuje wyboru priorytetów i ustala strategię działania uzależniając ją od oceny sytuacji.
4. Chroni ucznia oraz inne osoby przed zbędnymi czynnikami stresującymi (np. kontaktem z mediami, świadkami, itp.).

D. Działania naprawcze:

1. Dokonanie diagnozy ryzyka ponowienia próby samobójczej uwzględniając, że odratowana osoba ma nadal poważne kłopoty z radzeniem sobie z problemami życiowymi.
2. Bezwzględne skonsultowanie dalszej strategii z PPP lub placówką opieki zdrowotnej.
3. Podjęcie próby zmobilizowania rodziny, aby udzieliła wsparcia bliskiemu, zapewniła mu bezpieczeństwo, wzmocniła wzajemne więzi.

24.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku dokonania przez ucznia samobójstwa/zabójstwa</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Należy natychmiast o zdarzeniu powiadomić dyrektora/wicedyrektora szkoły. 2. Dyrektor/wicedyrektor powiadamia Policję, pogotowie ratunkowe i przełożonych. 3. Pedagog powiadamia Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną i organizuje we współpracy pomoc psychologiczną uczniom i nauczycielom. 4. Dyrektor/wicedyrektor zabezpiecza miejsce zdarzenia do czasu przybycia policji. 5. Nie należy udzielać informacji mediom, dopóki o śmierci nie powiadomi się najbliższej rodziny. 6. Dyrektor wyznacza osobę do jak najszybszego powiadomienia najbliższej rodziny o śmierci dziecka. Należy zrobić to twarzą w twarz, unikać telefonu lub poczty. 7. Dyrektor w miarę możliwości organizuje pomoc i wsparcie rodzinie zmarłego, w razie potrzeby należy powiadomić pogotowie ratunkowe. 8. Dyrektor organizuje pracę szkoły w ten sposób, aby możliwy był proces interwencji kryzysowej – udzielenie wsparcia psychologicznego uczniom, pomoc w odreagowaniu traumatycznych przeżyć. 9. W przypadku próby samobójczej stosuje się obowiązujące procedury. 10. Należy stosować procedury kontaktowania się z mediami.
25.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działania uprzedzające: <ul style="list-style-type: none"> – omówienie procedury postępowania na forum Rady Pedagogicznej, – omówienie tematyki stresu, traumy, żałoby, reakcji typowych dla stresu pourazowego na forum Rady Pedagogicznej. 2. Działania interwencyjne: <ul style="list-style-type: none"> – dyrektor/wicedyrektor i pedagog/psycholog informują nauczycieli, wychowawców, – pedagog/psycholog przypomina zasady dyskusji z uczniami, uwzględniając elementy odreagowania na godzinach wychowawczych, innych lekcjach, – wychowawca informuje uczniów na forum klasy, – dyrektor stwarza możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych. 3. Działania naprawcze: <ul style="list-style-type: none"> – wychowawca ocenia potrzeby, monitoruje stan psychiczny uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwraca uwagę na uczniów, u których stwierdza się szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji, – wychowawca konsultuje sytuację z pedagogiem/psychologiem, pedagog/psycholog zasięga opinii specjalistów z PPP, – pedagog/psycholog ułatwia kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.
26.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku konieczności zawiadomienia o śmierci ucznia</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powiadamianie o śmierci zawsze powinno się odbywać „twarzą w twarz”. 2. Prawidłowe powiadomienie o śmierci musi spełnić następujące warunki: <ul style="list-style-type: none"> – dostarczyć niezbędne informacje, – udzielić pierwszego wsparcia rodzinie, – ochronić godność, – okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny. 3. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób jej najbliższych. 4. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską. 5. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się, przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcję osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze. Powinno się wyrazić współczucie i zrozumienie. 7. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy. 8. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego. 9. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawić rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki. Powinien zostać pracownik szkoły lub psycholog tak długo, aż minie pierwsza reakcja – szok lub pojawią się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji i wsparcia w razie potrzeby. Aby rodzina ofiary nie czuła się osamotniona, należy podać adresy instytucji udzielających wsparcia. 10. Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem lekarza itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie należy wspominać o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego. 11. W realiach szkolnych rodzina nie powinna dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Obowiązek informowania leży po stronie personelu szkoły, dyrekcji. 12. Absolutnie unikać należy powierzania zadania informowania o śmierci dzieciom lub nastolatkom.
<p>27.</p>	<p><u>Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia</u></p> <p><u>1. Działania sprzedające:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> a) Zrobienie listy symptomów psychotycznych – zaprosić specjalistę w tej dziedzinie, omówić skuteczne metody reagowania, b) Omówienie procedury na forum Rady Pedagogicznej, c) Sprawdzenie, jak skutecznie wezwać pogotowie ratunkowe w sytuacji zagrożenia zdrowia/życia, także spowodowanego atakami psychozy, d) Opracowanie listy teleadresowej lokalnych organizacji, placówek zajmujących się udzieleniem pomocy osobom chorym psychicznie. <p><u>2. Działania interwencyjne:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> a) Nie pozostawianie ucznia samego, b) Reagowanie spokojnie, łagodnie, c) Bez rozgłosu przeprowadzenie ucznia w spokojne miejsce, d) Na ile to możliwe, nie rozpowszechnianie w szkole informacji o zdarzeniu, e) Zawiadomienie pogotowia ratunkowego, f) Nie skupianie się na rozstrzygnięciu, czy to jest psychoza. <p><u>3. Działania naprawcze:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> a) Jeżeli uczeń wraca po leczeniu szpitalnym należy przygotować do tego klasę – np. przeprowadzić zajęcia edukacyjne na temat: „Czym jest choroba psychiczna” (jeżeli fakt choroby jest ogólnie znany), b) Jeżeli uczeń sobie tego nie życzy – nie informować klasy, c) Wziąć pod uwagę skutki uboczne leczenia i choroby przy określeniu wymagań wobec ucznia, d) Konsultować postępowanie z lekarzem oddziałowym, na którym leczy się uczeń, który to lekarz jednak nie musi udzielać informacji, e) Udzielić elementarnego wsparcia rodzicom, w tym wskazać możliwość skorzystania z form pomocy dostępnych w PPP, PZP, przyszpitalnych grupach wsparcia.
<p>28.</p>	<p><u>Procedura postępowania w przypadku przyniesienia do szkoły przez ucznia broni lub przedmiotów przypominających broń</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przejęcie od ucznia broni lub przedmiotu przypominającego broń. <ol style="list-style-type: none"> a) Jeżeli uczeń wyda broń lub przedmiot przypominający broń dobrowolnie, nauczyciel po odpowiednim zabezpieczeniu zobowiązany jest przekazać ją dyrektorowi, pedagogowi, wychowawcy.

	<p>b) W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania odmawia przekazania broni lub przedmiotu przypominającego broń, szkoła wzywa policję, która podejmuje działania zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Powiadomienie o zaistniałym fakcie dyrektora, wicedyrektora lub pedagoga/psychologa i wychowawcę. 3. Zabezpieczenie przez dyrektora, wicedyrektora lub pedagoga broni lub przedmiotu przypominającego broń w depozycie, uniemożliwiając dostęp osób postronnych do tych przedmiotów. 4. Przeprowadzenie rozmowy wstępnej z uczniem przez dyrektora, pedagoga/psychologa oraz wychowawcę lub nauczyciela interweniującego. Sporządzenie z rozmowy notatki służbowej. 5. Wezwanie rodziców (prawnych opiekunów) ucznia do szkoły w trybie natychmiastowym. Potwierdzenie tego faktu zapisem w dzienniku lekcyjnym lub dzienniku pedagoga. 6. Rozmowa dyrektora, pedagoga/psychologa oraz wychowawcy lub nauczyciela interweniującego z rodzicami (opiekunami prawnymi) ucznia. Sporządzenie z rozmowy notatki służbowej o zaistniałym zdarzeniu. 7. Przeprowadzenie przez wychowawcę klasy rozmowy z uczniem w obecności rodziców. Zobowiązanie ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. Dokonanie odpowiedniego zapisu w dzienniku lekcyjnym oraz pedagoga/psychologa, zeszyt uwag – podpisanie notatki przez rodziców (opiekunów dziecka). 8. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, dyrektor pisemnie zawiadamia o zaistniałej sytuacji Policję lub Sąd Rodzinny. 9. Zgłoszenie zdarzenia Policji. 10. Przekazanie Policji zabezpieczonej broni lub przedmiotu przypominającego broń oraz informacji dotyczącej szczegółów zdarzenia. Przekazanie notatek służbowych Policji. 11. W przypadku prowadzenia przez Policję na terenie szkoły czynności służbowych zgodnych z prawem, dyrektor ma obowiązek umożliwić ich wykonywanie. 12. Przekazanie rodzicom (opiekunom dziecka) pisemnej lub ustnej informacji na temat dalej podjętych przez szkołę działań. Sporządzenie z rozmowy notatki służbowej.
<p>29.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku przyniesienia przez ucznia bądź używania niebezpiecznych narzędzi</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Za przedmioty niebezpieczne uważa się: scyzoryki i noże, duże metalowe sygnety, łańcuchy, szpikulce, kije bejsbolowe, lasery, gaz, straszaki broni, pałki gumowe lub plastikowe oraz inne niebezpieczne przedmioty. 2. W przypadku posiadania przez ucznia niebezpiecznego przedmiotu w szkole ma on obowiązek oddania go nauczycielowi. 3. Jeżeli uczeń wyda przedmiot dobrowolnie, nauczyciel po odpowiednim zabezpieczeniu zobowiązany jest przekazać ją dyrektorowi szkoły, pedagogowi, wychowawcy. 4. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania odmawia przekazania przedmiotu szkoła wzywa Policję, która podejmuje działania zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. 5. Powiadomienie o zaistniałym fakcie dyrektora, pedagoga/psychologa i wychowawcę. 6. Zabezpieczenie przez dyrektora, pedagoga/psychologa przedmiotu w depozycie, uniemożliwiając dostęp osób postronnych do tych przedmiotów. 7. Przeprowadzenie rozmowy wstępnej z uczniem przez dyrektora, pedagoga oraz wychowawcę lub nauczyciela interweniującego. Sporządzenie z rozmowy notatki służbowej. 8. Wezwanie rodziców (prawnych opiekunów) ucznia do szkoły w trybie natychmiastowym. Potwierdzenie tego faktu zapisem w dzienniku lekcyjnym lub dzienniku pedagoga. 9. Rozmowa dyrektora, pedagoga/psychologa oraz wychowawcy lub nauczyciela interweniującego z rodzicami (opiekunami prawnymi) ucznia. 10. Zwrot zatrzymanego przedmiotu rodzicom/opiekunom ucznia wraz z informacją o konsekwencjach jego posiadania. Sporządzenie z rozmowy notatki służbowej o zaistniałym incydencie, dokonanie podpisu przez rodziców dziecka i innych uczestników rozmowy.

	<ol style="list-style-type: none"> 11. Przeprowadzenie przez wychowawcę klasy rozmowy z uczniem w obecności rodziców. Zobowiązanie ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. Dokonanie odpowiedniego zapisu w dzienniku lekcyjnym – dzienniku elektronicznym oraz w zeszyte uwag – podpisanie notatki przez rodziców (opiekunów dziecka). 12. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły dyrektor pisemnie zawiadamia o zaistniałej sytuacji Policję lub Sąd Rodzinny. 13. Zgłoszenie zdarzenia Policji. 14. Przekazanie Policji zabezpieczonego przedmiotu oraz informacji dotyczącej szczegółów zdarzenia. Przekazanie notatek służbowych Policji. 15. W przypadku prowadzenia przez Policję na terenie szkoły czynności służbowych zgodnych z prawem, dyrektor ma obowiązek umożliwić ich wykonywanie. 16. Przekazanie rodzicom (opiekunom dziecka) pisemnej lub ustnej informacji na temat dalej podjętych przez szkołę działań.
<p>30.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku złamania przez ucznia zakazu korzystania w czasie zajęć lekcyjnych z telefonu komórkowego, dyktafonu, aparatu fotograficznego lub innego urządzenia służącego do rejestrowania dźwięku i obrazu</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel ma obowiązek zareagować w przypadku, gdy bez jego zgody na zajęciach lekcyjnych uczeń korzysta z dyktafonu, aparatu fotograficznego bądź innego urządzenia służącego do rejestrowania dźwięku i obrazu. 2. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że ww. sprzęt został wykorzystany do zarejestrowania dźwięku lub obrazu na zajęciach ma prawo żądać od ucznia ujawnienia nagrania i przekazania mu sprzętu użytego do rejestracji (w obecności innej osoby dorosłej). 3. W przypadku, gdy nauczyciel jest pewien, że doszło do rejestracji lub gdy uczeń odmawia ujawnienia nagrania nauczyciel powiadamia o tym fakcie wychowawcę i pedagoga/psychologa szkolnego lub dyrektora szkoły. Zabezpiecza sprzęt wykorzystany do rejestracji w celu uniemożliwienia jej skasowania i przekazuje go wychowawcy, pedagogowi/psychologowi lub dyrektorowi szkoły. 4. Wychowawca i pedagog/psycholog szkolny przeprowadzają rozmowę z uczniem, ustalają okoliczności i cel użycia przez niego sprzętu rejestrującego na lekcji i za jego zgodą odtwarzają ewentualne nagranie. 5. W przypadku, gdy uczeń nadal odmawia ujawnienia nagrania lub nie chce dobrowolnie przekazać sprzętu nauczycielowi, wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskane informacje o zdarzeniu. Przeprowadza rozmowę z uczniem w obecności rodziców, zobowiązuje go do natychmiastowego skasowania ewentualnego nagrania i wyjaśnia konsekwencje związane z jego upowszechnianiem lub opublikowaniem. Wychowawca sporządza notatkę z rozmowy. 6. W obecności ucznia przekazuje rodzicom zatrzymany sprzęt. 7. W przypadku, gdy uczeń ponownie złamie zakaz rejestrowania zajęć lekcyjnych bez zgody nauczyciela lub upowszechnia bądź publikuje dokonane nagrania (np. w Internecie), podlega karom statutowym.
<p>31.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku, gdy uczeń jest chory (nauczanie indywidualne)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lekarz specjalista wystawia dla rodziców diagnozę na piśmie ze wskazaniem nauczania indywidualnego na określony czas. 2. Wychowawca klasy pisze dla rodziców opinię o uczniu. 3. Rodzice piszą wniosek do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej dołączając do wniosku opinię lekarską i opinię wychowawcy klasy. 4. Zespół orzekający Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej wydaje orzeczenie o nauczaniu indywidualnym w domu chorego ucznia. 5. Dyrektor szkoły występuje z wnioskiem do organu prowadzącego o wydanie zgody na nauczanie indywidualne i przyznanie stosownych środków finansowych. 6. Organ prowadzący wydaje decyzję o przyznaniu nauczania indywidualnego. 7. Wyznaczeni przez dyrektora szkoły nauczyciele realizują program nauczania przedmiotów w domu chorego ucznia.

**Procedura usprawiedliwiania nieobecności uczniów
oraz postępowania w przypadku przedłużającej się nieobecności ucznia
na zajęciach lekcyjnych (egzekwowania obowiązku szkolnego)**

1. Wszyscy nauczyciele mają obowiązek odnotować w dzienniku elektronicznym nieobecność ucznia na prowadzonej przez siebie lekcji.
2. Wychowawca powiadamia rodziców o sposobie usprawiedliwiania nieobecności ucznia na zajęciach lekcyjnych.
3. Rodzice usprawiedliwiają nieobecność ucznia w ciągu 2 tygodni od jego powrotu do szkoły.
4. Wychowawca na bieżąco podlicza frekwencję i do 15 dnia każdego miesiąca wypełnia tabelę dotyczącą obecności uczniów w poprzednim miesiącu.
5. Przed wywiadówką podsumowującą 1/3 roku szkolnego wychowawca przekazuje dyrektorowi wykaz uczniów, którzy mają nieusprawiedliwione nieobecności (powyżej 25% odbytych zajęć).
6. O przewidywanej dłuższej niż tydzień nieobecności ucznia (np. pobyt w sanatorium lub szpitalu, przewlekła choroba), rodzice są zobowiązani powiadomić wychowawcę wcześniej, a nie po powrocie dziecka do szkoły.
7. Jeżeli nieobecność nie zostanie usprawiedliwiona w wyznaczonym terminie (patrz pkt. 2) wychowawca natychmiast powiadamia o tym fakcie rodziców lub opiekunów ucznia.
8. Informacja o absencji ucznia jest przekazywana telefonicznie, listownie lub poprzez wywiad środowiskowy. Rodzice mogą być również wezwani do szkoły w celu wyjaśnienia nieobecności dziecka.
9. Jeżeli uczeń chce się zwolnić z ostatnich w danym dniu lekcji (np. z powodu wizyty u lekarza), powinien przynieść od rodzica informację na piśmie, potwierdzającą ten fakt.
10. Każdy nauczyciel kontroluje nieobecności uczniów i w przypadku często powtarzającej się absencji ucznia na swoim przedmiocie odnotowuje to w dzienniku na stronie z uwagami.
11. **Działania wychowawcy w przypadku przedłużającej się nieobecności ucznia:**
 - a) Rodzice mają obowiązek poinformować szkołę o przyczynach nieobecności dziecka.
 - b) Jeżeli przez dwa tygodnie nie ma informacji od rodziców o przyczynach nieobecności dziecka, wychowawca ma obowiązek rozpoznać przyczynę nieobecności ucznia w szkole, poprzez nawiązanie kontaktu z rodzicami, opiekunami prawnymi lub uczniem (telefon, wyjście do domu, list polecony z podpisem dyrektora).
 - c) Jeżeli nieobecność przedłuża się, wychowawca zgłasza sprawę pedagogowi szkolnemu.
12. **Działania pedagoga szkolnego w przypadku przedłużającej się nieobecności ucznia:**
 - a) Pedagog przeprowadza rozmowę z rodzicami ucznia zobowiązując ich na piśmie do zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne.
 - b) Pedagog zobowiązuje również ucznia do regularnego uczęszczania na zajęcia szkolne (na piśmie).
 - c) W przypadku niedotrzymania przez ucznia i rodziców pisemnego zobowiązania, pedagog wszczyna proces administracyjno-prawny (sąd rodzinny i nieletnich, organ prowadzący szkołę).
13. W przypadku braku współpracy rodzica (opiekuna) z wychowawcą (rodzic nie uczestniczy w zebraniach i konsultacjach, nie wyraża chęci na spotkania indywidualne), rodzic otrzymuje przesłane listem poleconym upomnienie dyrektora szkoły zawierające stwierdzenie, że dziecko nie realizuje obowiązku szkolnego, wezwanie do posyłania dziecka do szkoły z wyznaczeniem terminu oraz informację, że niespełnienie tego obowiązku jest zagrożone postępowaniem egzekucyjnym.
14. W sytuacji, gdy uczeń w dalszym ciągu nie realizuje obowiązku szkolnego, dyrektor szkoły kieruje wnioskiem o wszczęcie egzekucji administracyjnej do organu egzekucyjnego, jakim jest właściwa gmina.

33.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku uczniowskich wagarów czy samowolnego opuszczenia szkoły</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wychowawca na bieżąco powiadamia telefonicznie rodziców (opiekunów prawnych) o nieobecnościach na lekcjach. 2. Ustala we współpracy z pedagogiem szkolnym przyczynę wagarów i miejsca pobytu ucznia w czasie nieobecności w szkole. 3. Wzywa do szkoły rodziców (opiekunów prawnych) ucznia i przeprowadza rozmowę z rodzicami w obecności ucznia. Zobowiązuje ucznia do zaniechania wagarów lub samowolnego opuszczania szkoły, a rodziców do kontrolowania frekwencji dziecka. Ustala z rodzicami strategię postępowania. Sporządza notatkę z przeprowadzonej rozmowy podpisaną przez rodzica i ucznia. 4. W przypadku braku poprawy i częstej nieobecności ucznia spowodowanej waganami informuje o zdarzeniu pedagoga szkolnego. 5. Pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły wzywa rodziców na rozmowę celem wyjaśnienia sytuacji i poinformowania rodziców (prawnych opiekunów) ucznia o konsekwencjach wynikających z nie realizacji obowiązku szkolnego przez dziecko. 6. W sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia pisemnie sąd rodzinny oraz organ prowadzący.
34.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w sytuacjach, gdy rodzice odmawiają współpracy ze szkołą lub rodzina jest niewydolna wychowawczo</u></p> <p>(rodzice uzależnieni od alkoholu, narkotyków lub przejawiający zachowania mogące świadczyć o zaburzeniach psychicznych, dziecko jest uczestnikiem lub ofiarą przemocy domowej, nieuregulowana jest sytuacja prawna dziecka).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel/wychowawca powiadamia o zaobserwowanej sytuacji pedagoga szkolnego. 2. W przypadku potwierdzenia złej sytuacji ucznia pedagog szkolny i wychowawca informuje o tym fakcie dyrektora. 3. Dyrektor powołuje Zespół ds. Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej dla ucznia. 4. Uczeń zostaje objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną zgodnie z opracowanymi przez Zespół zaleceniami, które potwierdził dyrektor. 5. Pedagog szkolny nawiązuje współpracę z OPS oraz sporządza na piśmie wniosek do Sądu Rodzinnego i przedkłada go dyrektorowi.
35.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura rozpoznawania środowiska ucznia</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Komunikowanie się jest podstawową cechą systemu rozpoznawania środowiska uczniów. 2. Wymiana informacji na temat poszczególnych uczniów zachodzi między współdziałającymi osobami zatrudnionymi w szkole: dyrektorem szkoły, pedagogiem, psychologiem, nauczycielami, pracownikiem biblioteki. 3. Na wniosek dyrektora szkoły informacje uzupełniają osoby zatrudnione poza szkołą, tj.: pracownicy OPS, Policji, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, kurator sądowy. 4. Na podstawie uzyskanych informacji wychowawca sporządza wykaz uczniów: <ol style="list-style-type: none"> a) zagrożonych demoralizacją, b) trudnych wychowawczo, c) z rodzin wielodzietnych, d) z rodzin rozbitych, niepełnych. 5. W przypadku nagłego wystąpienia problemów ucznia, pedagog/psycholog szkolny po konsultacji z wychowawcą, przeprowadza rozmowę z rodzicami na terenie szkoły w celu ustalenia przyczyn zmiany zachowania ucznia i podjęcia środków zaradczych. 6. W sytuacjach wyjątkowych wychowawca wraz z pedagogiem może przeprowadzić wywiad środowiskowy korzystając z asysty pracownika OPS-u, kuratora sądowego. 7. W uzasadnionych przypadkach dyrektor wnioskuje o skierowanie spraw uczniów z rodzin zaniedbanych środowiskowo do Sądu – Wydział Rodzinny i Nieletnich.

36.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania wobec ucznia znajdującego się w trudnej sytuacji materialnej</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wychowawca klasy na podstawie swoich obserwacji zgłasza do pedagoga szkolnego potrzebę pomocy uczniowi. 2. Pedagog analizuje sytuację ucznia na podstawie wywiadów i rozmów z rodzicami. 3. Pedagog szkolny pomaga rodzicom w uzyskaniu pomocy z OPS-u lub organizuje pomoc na miarę możliwości szkoły (dziecko może być zwolnione, z niektórych opłat np. ubezpieczenie, obiady). 4. O udzieleniu możliwych form pomocy decyduje zespół wychowawczy na wniosek pedagoga szkoły w porozumieniu z dyrekcją i wychowawcą klasy.
37.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku podejrzenia krzywdzenie dziecka – przemoc seksualna</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zawiadamia o swoich spostrzeżeniach pedagoga lub dyrektora. 2. Pedagog podejmuje działania pomocowo-interwencyjne: <ol style="list-style-type: none"> a) zapewnia dziecku bezpieczeństwo fizyczne, b) zapewnia emocjonalne wsparcie dla dziecka i rodziny, c) zapewnia pomoc medyczną, d) uruchamia działania prawne, e) wskazuje konieczność i możliwość pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej. 3. W przypadku, kiedy znamy (lub podejrzewamy) osobę będącą sprawcą wykorzystywania, pedagog: <ol style="list-style-type: none"> a) oddala ją od dziecka, b) dba o to, aby dziecko nie zostawało samo, c) zapewnia dziecku poczucie bezpieczeństwa, d) informuje dziecko, że niczemu nie jest winne, nie ponosi odpowiedzialności za to, co się stało.
38.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń jest ofiarą przemocy w rodzinie</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel przyjmuje informację, zapewniając dyskrecję zgłaszającemu poprzez wysłuchanie go bez świadków. Zapisuje datę i godzinę zgłoszenia. 2. Nauczyciel informuje o zaistniałym fakcie lub zdarzeniach wychowawcę klasy i dyrektora. 3. Wychowawca informuje pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora/wicedyrektora szkoły, o ile nie zrobił tego nauczyciel. 4. Jeżeli stan ucznia wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia dyrektor/ wicedyrektor lub pedagog wzywa lekarza. 5. Dyrektor/wicedyrektor lub pedagog/psycholog, dbając o dyskrecję, przeprowadzają rozmowę z poszkodowanym, o ile jest to możliwe (gdzie i kiedy doszło do zdarzenia lub zdarzeń, jaka była ich częstotliwość). 6. Pedagog/psycholog zawiadamia i wzywa do szkoły rodzica (prawnego opiekuna lub osobę z najbliższej rodziny) pokrzywdzonego, którego sprawa dotyczy oraz informuje ZIDsPWR. 7. Dyrektor podejmuje decyzję o wdrożeniu procedury „Niebieskiej Karty” i wyznacza pracownika, który ją przeprowadza. 8. W przypadku osoby nieletniej dyrektor/wicedyrektor zawiadamia Sąd Rodzinny.
39.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania w przypadku innego zagrożenia bezpieczeństwa pobytu uczniów na terenie szkoły</u> <i>(np. chęci zabrania ucznia z zajęć przez osobę nieupoważnioną lub nieznaną, uprowadzenie ucznia, wtargnięcia osób obcych)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować stronę o konieczności udania się do dyrektora szkoły w celu wyjaśnienia sprawy. 2. Zawiadomić pedagoga/psychologa, a jeśli sytuacja tego wymaga to również Policję. 3. Uniemożliwić wykonania niezgodnego z prawem działania.

INNE KRYZYSY W SZKOLE – WYBRANE ZDARZENIA

40.

Procedura postępowania w przypadku ewakuacji szkoły

1. Decyzję o ewakuacji podejmuje dyrektor szkoły, a pod jego nieobecność wicedyrektor.
2. Dyrektor niezwłocznie powiadamia wszystkich pracowników przebywających na terenie ewakuowanego odcinka.
3. W pierwszej kolejności ewakuowane są osoby z pomieszczeń zagrożonych.
4. W dalszej kolejności ewakuuje się osoby poczynając od najwyższej kondygnacji, ruch rozpoczynają osoby ograniczonych zdolnościach poruszania się, strumień ruchu zamykają osoby sprawne fizycznie.
5. Ewakuacja odbywa się zgodnie z opracowaną instrukcją organizacji i przebiegu ewakuacji.
6. Pomieszczenia na parterze w szczególnych przypadkach mogą być opuszczane przez okna.
7. Nauczyciel powinien uporządkować grupę w ten sposób, aby bezpośrednio za nim znajdowały się osoby najsłabsze fizycznie, grupę zamykają odpowiedzialni uczniowie, którzy mogą, w razie potrzeby, wesprzeć słabszych.
8. Nie należy bez potrzeby otwierać okien i drzwi.
9. Pomieszczenia opuszczane nie powinny być zamykane na klucz.
10. Po zakończeniu ewakuacji opiekun grupy zobowiązany jest do sprawdzenia listy obecności.
11. W razie podejrzenia, że ktoś mógł pozostać w strefie zagrożonej, należy powiadomić służby ratownicze.

41.

Procedura postępowania w przypadku pożaru w budynku szkoły

1. W sytuacji zagrożenia pożarem należy zachować przede wszystkim spokój, ocenić sytuację i podjąć działania zgodnie z obowiązującymi procedurami.
2. Jeżeli zauważy się pożar lub otrzyma informację o pożarze, należy natychmiast zaalarmować wszystkie osoby znajdujące się w bezpośrednim otoczeniu strefy objętej pożarem oraz Państwową Straż Pożarną lub zadzwonić pod numer alarmowy 112.
3. Należy użyć ustalonego alarmu pożarowego sygnalizowanego przez dzwonek szkolny (5 krótkich dzwonek).
4. O zdarzeniu należy poinformować natychmiast dyrektora szkoły lub jego zastępcę.
5. Należy bezzwłocznie przystąpić do gaszenia pożaru przy pomocy sprzętu gaśniczego znajdującego się w budynku.

UWAGA!

Nie wolno gasić ognia, którego nie jest się w stanie opanować!

Nie gasi się wodą urządzeń pod napięciem oraz cieczy łatwopalnych!

6. Dyrektor zarządza ewakuację ze strefy zagrożonej. ewakuacja odbywa się zgodnie z procedurami.
7. Do przybycia Straży Pożarnej akcją kieruje dyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
8. Wszyscy pracownicy muszą bezwzględnie podporządkować się poleceniom kierującego akcją.
9. Dyrektor zleca pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu.
10. Jeżeli to możliwe, dyrektor poleca usunąć z miejsca pożaru i bezpośredniego sąsiedztwa wszelkie znajdujące się tam materiały palne, wybuchowe, toksyczne, a także cenny sprzęt i urządzenia oraz ważne dokumenty, nośniki informacji itp.
11. Nie należy otwierać – bez wyraźnej potrzeby – drzwi i okien do pomieszczeń objętych pożarem; dopływ powietrza sprzyja rozprzestrzenianiu się ognia.
12. Otwierając drzwi do pomieszczeń, w których powstał pożar, należy zachować szczególną ostrożność.
13. Nie należy wchodzić do pomieszczeń objętych pożarem, lecz jeśli to konieczne wchodząc trzeba zachować szczególną ostrożność, w zadymieniu poruszać się w pozycji pochylonej lub na czworakach, blisko posadzki, gdzie jest najwięcej powietrza i lepsza widoczność. Aby nie stracić orientacji należy poruszać się wzdłuż ścian, poręczy; usta zasłonić np. wilgotną chustką.
14. Po przybyciu właściwych służb bezwzględnie należy stosować się do ich poleceń.
15. Dowódcę przybyłych jednostek należy powiadomić o sytuacji i podjętych dotychczas działaniach.

42.	<p align="center"><u>Procedura postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Po otrzymaniu np. od rodziców lub z mediów informacji o podejrzeniu niebezpiecznej choroby zakaźnej u ucznia, należy powiadomić o tym fakcie dyrektora szkoły. Dyrektor potwierdza wiadomość u lekarza (jeśli to możliwe) lub dyżurującego inspektora sanitarnego. Dyrektor ustala z dyżurującym inspektorem sanitarnym sposób postępowania. Dyrektor zawiadamia organ prowadzący oraz Lubelskiego Kuratora Oświaty. Dyrektor nadzoruje przestrzeganie zaleceń służb sanitarnych przez pracowników szkoły i uczniów. Dyrektor przygotowuje informację dla uczniów i rodziców przy współpracy SANEPID-u. Dyrektor organizuje (w razie potrzeby) spotkanie z rodzicami z lekarzem chorób zakaźnych lub pracownikiem Państwowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej.
43.	<p align="center"><u>Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzonej paczki lub koperty</u></p> <p>1. Nie wolno:</p> <ol style="list-style-type: none"> Opróżniać zawartości wszelkich podejrzanych przesyłek, przenosić paczki lub koperty. Wdychać oparów, dotykać, sprawdzać smaku, przypatrywać się z bliska. Zlekceważyć niebezpieczeństwa i zataić informacji. <p>2. Należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> Zabezpieczyć teren, uniemożliwić dostęp uczniom. Niezwłocznie powiadomić dyrektora szkoły. Dyrektor szkoły powiadamia Policję i Straż Pożarną oraz podejmuje decyzję o ewentualnej ewakuacji szkoły.
44.	<p align="center"><u>Procedury postępowania w przypadku ataku terrorystycznego</u></p> <p align="center">Wtargnięcie napastników do obiektu</p> <ol style="list-style-type: none"> Poddaj się woli napastników – wykonuj ściśle ich polecenia. Staraj się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z ludźmi (personifikowanie siebie i innych – zwracaj się do uczniów po imieniu – zwiększa szansę ich przetrwania). Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów z jakimś poleceniem. Zapamiętaj szczegóły dotyczące porywaczy i otoczenia – informacje te mogą okazać się cenne dla służb ratowniczych. Staraj się uspokoić dzieci – zapanuj w miarę możliwości nad własnymi emocjami. Dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia: <ul style="list-style-type: none"> nie pozwól dzieciom wychodzić z pomieszczenia oraz wyglądać przez drzwi i okna, nakaż dzieciom położyć się na podłodze. W chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia, wykonuj polecenia grupy antyterrorystycznej. <p align="center">UWAGA! Bądź przygotowany na surowe traktowanie przez Policję. Dopóki nie zostaniesz zidentyfikowany, jesteś dla nich potencjalnym terrorystą.</p> Po zakończeniu akcji: <ul style="list-style-type: none"> sprawdź obecność dzieci celem upewnienia się, czy wszyscy opuścili budynek, o braku któregośkolwiek dziecka poinformuj Policję, nie pozwól żadnemu z dzieci samodzielnie wrócić do domu, prowadź ewidencję dzieci odbieranych przez rodziców/osoby upoważnione. <p align="center">Użycie broni palnej na terenie szkoły</p> <p>W sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem:</p> <ol style="list-style-type: none"> Nakaż dzieciom położyć się na podłodze. Staraj się uspokoić dzieci. Dopilnuj, aby dzieci nie odwracały się tyłem do napastników w przypadku polecenia przemieszczania się. Jeżeli terroryści wydają polecenia, dopilnuj, aby dzieci wykonywały je spokojnie – gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników. O ile to możliwe zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych. <p align="center">UWAGA! Nie rozłączaj się i staraj się, jeśli to możliwe, na bieżąco relacjonować sytuację.</p>

6. Po opanowaniu sytuacji:
- upewnij się o liczbie osób poszkodowanych i sprawdź, czy strzały z broni palnej nie spowodowały innego zagrożenia (np. pożaru),
 - zadzwoń lub wyznacz osobę, która zadzwoni pod jeden z numerów alarmowych
 - udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym,
 - w przypadku, gdy ostrzał spowodował inne zagrożenie podejmij odpowiednie do sytuacji działania,
 - zapewnij osobom uczestniczącym w zdarzeniu pomoc psychologiczną.

Zagrożenie bombowe

Symptomy wystąpienia zagrożenia:

Podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne.

1. Zainteresowania i uwagi wymagają:
 - rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób, pozostawione bez opieki przedmioty typu teczki, paczki itp.,
 - osoby wyglądające na obcokrajowców,
 - osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku,
 - samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach (miejscach organizowania imprez i uroczystości).
2. Należy jednak pamiętać, że terrorysta nie zawsze musi być odmiennej narodowości i wyróżniać się z tłumu szczególnym wyglądem.
3. O swoich spostrzeżeniach poinformuj dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia Policję.

Postępowanie w sytuacji otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego

1. Dyrektor powiadamia odpowiednie służby – Policję, Urząd Gminy.
2. Jednocześnie przeprowadza ewakuację budynku zgodnie z procedurami.
3. Osoba, która przyjęła zgłoszenie lub ujawniła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, powinna ten fakt zgłosić służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo w danym miejscu, dyrekcji szkoły. Informacji takiej nie należy przekazywać niepowołanym osobom, gdyż jej niekontrolowane rozpowszechnienie może doprowadzić do paniki i w konsekwencji utrudnić przeprowadzenie sprawnej ewakuacji osób z zagrożonego miejsca.
4. Zawiadamiając Policję, dyrektor podaje następujące informacje:
 - rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna, ujawniony podejrzany przedmiot),
 - treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego,
 - numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia, adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej, opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.
5. Wskazane jest uzyskanie od Policji potwierdzenia przyjętego zgłoszenia.

Ogłoszenie alarmu bombowego oraz procedury postępowania w czasie zagrożenia bombowego

1. Do czasu przybycia Policji akcją kieruje dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona.
2. Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie gazowe, pogotowie wodno-kanalizacyjne, pogotowie energetyczne.
3. Po przybyciu Policji na miejsce incydem bombowego, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją.
4. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia policjantów.
5. Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia „bomby”, użytkownicy pomieszczeń służbowych powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie, pod kątem obecności przedmiotów nieznanego pochodzenia.
6. Pomieszczenie ogólnodostępne (korytarz, klatki schodowe, toalety) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu, sprawdzają i przeszukują służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo w danej instytucji.
7. Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać! O ich lokalizacji należy powiadomić dyrektora oraz osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo.

8. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon.
9. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy opuścić szkołę, zabierając rzeczy osobiste (plecaki, torebki, siatki, nesesery itp.)
10. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne Policji.

Jak zachować się po otrzymaniu informacji o podłożeniu lub groźbie podłożenia „bomby”

1. Podczas działań związanych z neutralizacją „bomby” należy zastosować się do poleceń Policji.
2. Ciekawość może być niebezpieczna – należy jak najszybciej oddalić się z miejsca zagrożonego wybuchem. Po drodze należy informować o zagrożeniu jak największe grono osób, będących w strefie zagrożonej lub kierujących się w jej stronę.
3. Po ogłoszeniu alarmu i zarządzeniu ewakuacji należy niezwłocznie udać się do wyjścia, zgodnie ze wskazaniami administratora budynku lub wskazaniami upoważnionych osób.

Informacja o podłożeniu bomby

1. Jeżeli jest to informacja telefoniczna:
 - słuchaj uważnie,
 - zapamiętaj jak najwięcej,
 - jeżeli masz taką możliwość, nagrywaj rozmowę – jeśli nie – spróbuj zapisywać informacje,
 - zwróć uwagę na szczegóły dotyczące głosu i nawyki mówiącego oraz wszelkie dźwięki w tle,
 - nigdy nie odkładaj pierwszą słuchawki,
 - jeżeli twój telefon posiada funkcję identyfikacji numeru dzwoniącego – zapisz ten numer,
 - jeżeli jest to wiadomość pisemna, zabezpiecz ją tak, aby nikt jej nie dotykał – przekażesz ją Policji.
2. Po zakończeniu rozmowy niezwłocznie zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych.
3. Zaalarmuj dyrektora szkoły.
4. Dyrektor dzwoni do Kuratorium Oświaty.
5. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki!
6. Dyrektor zarządza ewakuację zgodnie z obowiązującą instrukcją.

UWAGA! Poinstruuuj uczniów o zabraniu ze sobą rzeczy osobistych – plecaków, reklamówek itp.
7. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
8. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
9. W przypadku odnalezienia podejrzanego przedmiotu nie dotykaj go i nie otwieraj.
10. W miarę możliwości ogranicz dostęp osobom postronnym,
11. Dokonaj próby ustalenia właściciela przedmiotu,
12. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

Wykrycie/znalezienie bomby (podejrzanego przedmiotu)

1. Nie dotykaj podejrzanego przedmiotu.

UWAGA! Jeśli widzisz „bombę” to oznacza, że jesteś w polu jej rażenia.
2. Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych: np. 112.
3. Zabezpiecz, w miarę możliwości, rejon zagrożenia w sposób uniemożliwiający dostęp osobom postronnym – głównie uczniom, nie narażaj siebie i innych na niebezpieczeństwo.
4. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki!
5. Zarządź przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
6. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
7. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
8. Otwórz okna i drzwi.
9. Usuń z otoczenia wszystkie materiały łatwopalne.
10. Nie używaj w pobliżu podejrzanego ładunku urządzeń radiowych (radiotelefonów, telefonów komórkowych).
11. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

	<p style="text-align: center;">Po wybuchu bomby</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oceń sytuację pod kątem ilości osób poszkodowanych i upewnij się, jakiego rodzaju zagrożenia spowodował wybuch. 2. Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych: np. 112. 3. Udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym. 4. Sprawdź bezpieczeństwo dróg i rejonów ewakuacyjnych, a następnie zarządzaj przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją. 5. W przypadku, gdy wybuch spowodował inne zagrożenie, podejmij działania odpowiednie do sytuacji. 6. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.
45.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura kontaktowania się z mediami w sytuacjach kryzysowych</u></p> <p>Sytuacja kryzysowa jest skrajnym odejściem od normy, jest sensacją, którą to media są bardzo zainteresowane. Nie można ich lekceważyć, bo mają duży zasięg i dużą wiarygodność.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dyrektor sam kontaktuje się z mediami lub wyznacza osobę do kontaktu z mediami. 2. Nikt, poza wskazaną osobą, z członków rady pedagogicznej ani z pracowników szkoły nie udziela wywiadów. 3. Osoba kontaktująca się z mediami przygotowuje wypowiedzi, m.in. na następujące pytania: <ul style="list-style-type: none"> – Dlaczego doszło do sytuacji kryzysowej? – Jakie są lub mogą być jej skutki? – Kto jest odpowiedzialny, kto jest sprawcą? – Kto może na tym zyskać, a kto stracić? – Czy może dojść do zaostrzenia sytuacji? – Czy możliwe są reperkusje polityczne? – Czy kryzys jest fragmentem czegoś większego? 4. Osoba kontaktująca się z mediami stosuje się do następujących wskazówek: <ul style="list-style-type: none"> – Bądź absolutnie pewien faktów i stwierdzeń, które podajesz. – Bezwzględnie zachowaj spójność przekazu, logikę i konsekwencję. – Nie upubliczniaj informacji dotyczących bezpieczeństwa, objętych tajemnicą. – Analizuj dane. – Nie snuj spekulacji, podejrzeń i nie stawiaj hipotez. – Reaguj błyskawicznie i zdecydowanie na plotki dementując je i wykazując ich fałsz lub głupotę. – Trzymaj nerwy na wodzy i nie licz na wyrozumiałość żądających wyjaśnień lub oczekujących informacji. – Pokazuj, że dyrektor szkoły kontroluje sytuację i ma wizję wybrnięcia z niej. – Nie ujawniaj nazwisk ofiar zanim nie dowie się o tym rodzina. – Zawsze wyrażaj troskę z powodu strat, cierpień, ofiar, zniszczeń, nawet gdyby były nieuniknione i najbardziej uzasadnione.
46.	<p style="text-align: center;"><u>Procedura postępowania po zakończeniu trwania kryzysu</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciele i pracownicy szkoły po zakończeniu kryzysu zobowiązani są do zapewnienia wsparcia i zwiększenia poczucia bezpieczeństwa. Specyficzne dla interwencji kryzysowej jest to, że należy ją podjąć niezwłocznie po wydarzeniu, tak szybko, jak to tylko możliwe. 2. W sytuacji kryzysowej dyrektor/wicedyrektor zobowiązany jest zwrócić się o pomoc psychologiczną do rejonowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. 3. Wychowawca jest osobą towarzyszącą psychologowi w jego oddziaływaniu terapeutycznym. Inni pracownicy powinni być świadomi wagi tego problemu. 4. O czym opiekunowie powinni wiedzieć? <ul style="list-style-type: none"> – należy ucznia wysłuchać, – dać uczniowi emocjonalne wsparcie ułatwiające emocjonalne odreagowanie, – przeciwdziałać tendencjom do zaprzeczania, – dokonać oceny dotychczasowych sposobów radzenia sobie, – szukać sprawdzonych strategii działania, – stworzyć plan pomocy.

5. Czego opiekunowie powinni unikać:
 - pocieszania, dawania rad, pouczania,
 - tłumienia reakcji emocjonalnych (np. zdania typu: "będzie dobrze", "nie płacz już", "uspokój się"),
 - pospieszania w działaniu, wymuszania szybkich decyzji,
 - zbyt szybkiego podawania leków uspokajających.
6. Normalna reakcja na sytuację kryzysową jest reakcją tzw. stresu traumatycznego – to zespół zachowań, reakcji emocjonalnych i myśli związanych z wydarzeniem traumatycznym. Za czas trwania tej reakcji jako normalnej, przyjmuje się okres uczestnictwa w zdarzeniu kryzysowym do około 6 miesięcy po nim.
7. Wtedy uczniowie mogą:
 - unikać rozmów o zdarzeniu lub nadmiernie się na nim koncentrować,
 - mieć nawracające, natrętne wspomnienia, bawić się w sytuację traumatyczną,
 - miewać koszmary senne,
 - doświadczać negatywnych emocji w sytuacjach związanych ze wspomnieniem traumy,
 - „nic nie pamiętać” – psychologiczna amnezja.
8. Ponadto można u nich zaobserwować spadek zainteresowań, regres w rozwoju, poczucie wyobcowania, strach przed planowaniem przyszłości, nadwrażliwość na bodźce, wspomnienia napadowe wywołane przez bodziec podobny, zaburzenia zachowania (agresja, picie alkoholu, palenie papierosów, obgryzanie paznokci itp.)
9. Aby normalna reakcja na kryzys nie przerodziła się w chroniczną – nauczyciele, wychowawcy powinni zadbać o pomoc psychologa, tworzyć klimat umożliwiający mówieniu o rzeczach trudnych, zapewnić dzieciom/młodzieży możliwość powrotu do normalnych zajęć i rytmu dnia, nie bagatelizować ich przeżyć, dawać jasne wytłumaczenia sytuacji, być z dziećmi/młodzieżą.

47.

Alarm w szkole
postępowanie po usłyszeniu sygnału alarmowego w szkole

1. Alarm w szkole może być zarządzony w następujących przypadkach:
 - jeżeli występują zagrożenia życia, zdrowia lub mienia osób przebywających w obiekcie,
 - w ramach ogólnego systemu alarmowania, jeżeli szkoła znajduje się w zagrożonym regionie,
 - w ramach ćwiczeń.
2. Alarm może być ogłoszony za pomocą środków dźwiękowych – dźwięk przerywany lub poprzez pracowników szkoły, powiadamiających z polecenia dyrekcji wszystkie klasy i nauczycieli.
3. Wszystkimi czynnościami kieruje dyrektor szkoły lub upoważnione przez niego osoby.
4. Uczniowie bezwzględnie podporządkowują się poleceniom nauczyciela lub osoby kierującej akcją ewakuacyjną.
5. Wychodzimy z pomieszczenia szybko (nie biegiem), dwójkami, drzwi sali lekcyjnych zamykamy (nie na klucz) po uprzednim sprawdzeniu czy wszyscy je opuścili.
6. Poruszamy się prawą stroną w kierunku wyjścia ewakuacyjnego i do miejsca wydzielonego na zbiórkę (boisko szkolne).
7. W ustalonym miejscu zbiórki opiekunowie klas i grup sprawdzają obecność oraz samopoczucie uczniów.
8. Nauczyciele-opiekunowie grup składają meldunek sytuacyjny dyrektorowi szkoły lub osobie kierującej akcją.
9. Wykonujemy dalej polecenia dyrektora szkoły.

INNE PROCEDURY

48.

Procedura udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej

1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna zwana dalej „pomocą” jest organizowana i udzielana uczniom, rodzicom i nauczycielom.
2. Pomoc organizuje dyrektor szkoły.
3. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w szkole polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz na rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie w szkole, w celu wspierania potencjału rozwojowego ucznia i stwarzania warunków do jego aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu szkoły.
4. Potrzeba objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu i szkole wynika w szczególności:
 - 1) z niepełnosprawności,
 - 2) z niedostosowania społecznego,
 - 3) z zagrożenia niedostosowaniem społecznym,
 - 4) z zaburzeń zachowania lub emocji,
 - 5) ze szczególnych uzdolnień,
 - 6) ze specyficznych trudności w uczeniu się,
 - 7) z deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych,
 - 8) z choroby przewlekłej,
 - 9) z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych,
 - 10) z niepowodzeń edukacyjnych,
 - 11) z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi,
 - 12) z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.
5. Pomoc udzielana w szkole rodzicom uczniów i nauczycielom polega na wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększenia efektywności pomocy udzielanej uczniom.
6. W szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana rodzicom uczniów i nauczycielom w formie porad, konsultacji, warsztatów i szkoleń.
7. Korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest dobrowolne i nieodpłatne.
8. Pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole udzielają uczniom nauczyciele oraz specjaliści wykonujący w szkole zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności: psycholog, pedagog, logopeda, doradca zawodowy, terapeuta pedagogiczny, zwani dalej „specjalistami”.
9. Pomoc jest organizowana i udzielana we współpracy z:
 - 1) rodzicami uczniów,
 - 2) poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi zwanymi dalej „poradniami”,
 - 3) placówkami doskonalenia nauczycieli,
 - 4) innymi szkołami, placówkami,
 - 5) organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.
10. Współpraca ta jest organizowana na zasadach uzgodnionych z wyżej wymienionymi podmiotami.
11. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole jest udzielana z inicjatywy:
 - 1) ucznia,
 - 2) rodziców ucznia,
 - 3) dyrektora szkoły,
 - 4) nauczyciela, wychowawcy lub specjalisty, prowadzących zajęcia z uczniem,
 - 5) pielęgniarki środowiskowej lub pielęgniarki szkolnej,
 - 6) poradni,
 - 7) pomocy nauczyciela,

- 8) asystenta nauczyciela lub osoby, o której mowa w art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo Oświatowe, zwane dalej „ustawą”, lub asystenta wychowawcy świetlicy, o których mowa w art. 15 ust. 7 ustawy,
 - 9) pracownika socjalnego,
 - 10) asystenta rodziny,
 - 11) kuratora sądowego,
 - 12) organizacji pozarządowej, innej instytucji lub podmiotu działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.
12. W szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów, a także w formie:
- 1) **klas terapeutycznych** (dla uczniów wymagających dostosowania organizacji i procesu nauczania oraz długotrwałej pomocy specjalistycznej z uwagi na trudności w funkcjonowaniu w szkole lub oddziale wynikające z zaburzeń rozwojowych lub ze stanu zdrowia, posiadających opinię poradni), **liczba uczniów w klasie nie może przekraczać 15,**
 - 2) **zajęć rozwijających uzdolnienia** (dla uczniów szczególnie uzdolnionych), **liczba uczestników nie może przekraczać 8,**
 - 3) **zajęć rozwijających umiejętności uczenia się** (dla uczniów w celu podnoszenia efektywności uczenia się)
 - 4) **zajęć dydaktyczno-wyrównawczych** (dla uczniów mających trudności w nauce, w szczególności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego), **liczba uczestników nie może przekraczać 8,**
 - 5) **zajęć specjalistycznych:**
 - **korekcyjno-kompensacyjnych** (dla uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi w tym specyficznymi trudnościami w uczeniu się), **liczba uczestników nie może przekraczać 5,**
 - **logopedycznych** (dla uczniów z deficytami kompetencji i zaburzeniami sprawności językowych), **liczba uczestników nie może przekraczać 4,**
 - **rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne** (dla uczniów przejawiających trudności w funkcjonowaniu społecznym), **liczba uczestników nie może przekraczać 10,**
 - **innych zajęć o charakterze terapeutycznym** (dla uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi mających problemy w funkcjonowaniu), **liczba uczestników nie może przekraczać 10.**
 - 6) **zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu** (zajęcia te uzupełniają działania szkoły w zakresie doradztwa zawodowego),
 - 7) **indywidualizowanej ścieżki kształcenia** (indywidualizowana ścieżka kształcenia, zwana dalej „indywidualizowaną ścieżką”, jest organizowana dla uczniów, którzy mogą uczęszczać do szkoły, ale ze względu na trudności w funkcjonowaniu wynikające w szczególności ze stanu zdrowia nie mogą realizować wszystkich zajęć edukacyjnych wspólnie z oddziałem szkolnym i wymagają dostosowania organizacji i procesu nauczania do ich specjalnych potrzeb edukacyjnych. Objęcie ucznia indywiduallyzowaną ścieżką wymaga opinii publicznej poradni.
 - 8) **warsztatów,**
 - 9) **porad i konsultacji.**
13. Zajęcia rozwijające uzdolnienia, zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz zajęcia specjalistyczne prowadzi nauczyciele i specjaliści posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju zajęć. Zajęcie te prowadzi się przy wykorzystaniu aktywizujących metod pracy.
14. Czas trwania zajęć specjalistycznych, zajęć rozwijających uzdolnienia oraz zajęć dydaktyczno-wyrównawczych wynosi 45 minut.
15. Do zadań nauczycieli i specjalistów w szkole należy w szczególności:
- rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów,
 - określanie mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów,
 - rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu szkoły,

- podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi kompetencji oraz potencjału uczniów w celu podnoszenia efektywności uczenia się i poprawy ich funkcjonowania,
 - współpraca z poradnią w procesie diagnostycznym i postdiagnostycznym, w szczególności w zakresie oceny funkcjonowania uczniów, barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola lub szkoły oraz efektów działań podejmowanych w celu poprawy funkcjonowania ucznia oraz planowania dalszych działań.
16. Nauczyciele oraz specjaliści w szkole prowadzą w szczególności obserwację pedagogiczną w trakcie bieżącej pracy z uczniami, mając na celu rozpoznanie u uczniów:
- trudności w uczeniu się, w tym – w przypadku uczniów klas I-III deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych oraz ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się, a także potencjału ucznia i jego zainteresowań,
 - szczególnych uzdolnień.
17. W przypadku stwierdzenia, że uczeń ze względu na potrzeby rozwojowe lub edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, odpowiednio nauczyciel lub specjalista niezwłocznie udzielają uczniowi tej pomocy w trakcie bieżącej pracy z uczniem i informują o tym wychowawcę.
18. Wychowawca informuje innych nauczycieli lub specjalistów o potrzebie objęcia ucznia pomocą w trakcie ich bieżącej pracy z uczniem (jeżeli stwierdzi taką potrzebę).
19. **Wychowawca we współpracy z nauczycielami lub specjalistami planuje i koordynuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną** – ustala formy udzielania tej pomocy, okres ich udzielania oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane. Przy planowaniu udzielania uczniom pomocy uwzględnić należy także zalecenia zawarte w orzeczeniach lub opiniach wydanych przez PPP.
20. Wymiar godzin poszczególnych form udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej ustala dyrektor szkoły, biorąc pod uwagę określoną w arkuszu organizacji szkoły odpowiednią liczbę godzin zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz innych zajęć wspomagających proces kształcenia lub liczbę godzin zajęć prowadzonych przez nauczycieli.
21. Wychowawca klasy oraz nauczyciele, specjaliści, planując udzielanie uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej współpracują z rodzicami ucznia oraz w zależności od potrzeb z innymi podmiotami.
22. Dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego powołuje się zespół, który planuje i koordynuje udzielanie pomocy. Zespół ustala dla ucznia formy pomocy, okres ich udzielania oraz wymiar godzin, które są uwzględniane w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym (IPET), opracowanym dla ucznia zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy.
23. **Nauczyciele i specjaliści udzielający pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi we wskazanych formach (oprócz porad, konsultacji i warsztatów) oceniają efektywność udzielonej pomocy i formułują wnioski dotyczące dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania ucznia.**
24. Nauczyciele i specjaliści udzielający uczniom pomocy prowadzą dokumentację zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 7 ustawy.
25. Dyrektor szkoły pisemnie informuje rodziców o ustalonych dla ucznia formach pomocy, okresie udzielania pomocy oraz wymiarze godzin. Wychowawcy wypełniają odpowiedni druk i po podpisaniu przez dyrektora szkoły przekazują rodzicom, a duplikat dokumentu oddają do pedagoga szkolnego (zał. nr 1).
26. Ogólny szkolny rejestr uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną sporządza pedagog szkolny i czuwa nad stałą aktualizacją wiedzy o udzielanej pomocy.
27. Wsparcie merytoryczne dla nauczycieli i specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole zapewniają poradnie oraz placówki doskonalenia nauczycieli.
28. O zakończeniu udzielania danej formy pomocy decyduje nauczyciel lub specjalista udzielający pomocy na podstawie oceny efektywności działań.

Załącznik nr 1*(pieczęć szkoły)*

Kurów,

INFORMACJA DLA RODZICÓW (PRAWNYCH OPIEKUNÓW UCZNIĄ)**Pan/Pani**Niniejszym informuję, iż dla
(imię i nazwisko ucznia, klasa)

w roku szkolnym 2018/2019 zostały ustalone następujące formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

Forma zajęć	Wymiar godzin	Okres	Nauczyciel prowadzący zajęcia

Podstawa prawna: Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2017 r. poz. 1591)......
(podpis dyrektora)Wyrażam zgodę / nie wyrażam zgody na udział mojego dziecka w zajęciach proponowanych przez szkołę (*właściwe podkreślić*).....
(podpis rodzica lub prawnego opiekuna ucznia)**49.****Procedura przyprowadzania i odbioru dziecka ze świetlicy szkolnej***Procedury są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa o ruchu drogowym, ustawy o systemie oświaty oraz kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.***Przyprowadzanie dziecka do świetlicy:**

1. Do szkoły dziecko przyprowadzają rodzice/opiekunowie prawni, którzy ponoszą za nie odpowiedzialność do momentu przekazania ich pod opiekę nauczyciela świetlicy.
2. Rodzice/opiekunowie prawni mogą przyprowadzać dziecko w określonych godzinach pracy (od 7.00 do 16.00).
3. Wychowawca świetlicy szkolnej odpowiada za bezpieczeństwo ucznia od chwili wejścia dziecka do sali.
4. Osoby przyprowadzające dziecko na świetlicę mają obowiązek sprowadzenia dziecka do szatni, następnie osobiście oddania dziecka pod opiekę wychowawcy świetlicy.
5. Rodzice/opiekunowie prawni ponoszą odpowiedzialność za dziecko, które powinno znajdować się w świetlicy ale nie zostało przez nich przyprowadzone i samo nie zgłosiło się do świetlicy.
6. Uczniowie klas I-III udają się do sal lekcyjnych pod opieką nauczyciela.
7. Uczniowie klas IV-VIII i IIIG udają się do sal lekcyjnych samodzielnie.

Odbiór dziecka ze świetlicy szkolnej:

1. Dziecko może być odebrane przez rodziców/opiekunów prawnych.
2. Rodzice/opiekunowie prawni są zobowiązani do wskazania osób upoważnionych do odbierania dziecka ze świetlicy szkolnej.
3. Wychowawcy świetlicy szkolnej nie wydają dziecka osobie innej niż ta, która została wskazana w upoważnieniu.
4. Jeżeli dziecko samodzielnie wraca do domu musi posiadać pisemną zgodę od rodzica oraz deklarację, iż ponosi całkowitą odpowiedzialność za dziecko (deklaracja ta znajduje się w karcie zgłoszenia dziecka na świetlicę).

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Nie wydajemy dzieci osobom, które są po spożyciu alkoholu i innych środków odurzających. W przypadku stwierdzenia takiego faktu należy: <ol style="list-style-type: none"> a) osobie nietrzeźwej nakazać opuścić teren szkoły, b) wezwać do szkoły drugiego rodzica/opiekuna prawnego, jeżeli jest to niemożliwe a osoba nietrzeźwa nie chce opuścić szkoły, należy o tym fakcie powiadomić dyrekcję szkoły, aby podjąć decyzję o wezwaniu Policji. 6. Rodzice i osoby przez nich upoważnione zobowiązani są do poinformowania nauczyciela o odbiorze dziecka ze świetlicy. 7. Gdy rodzic, opiekun prawny lub osoba upoważniona do odbioru chce z uzasadnionych powodów odebrać dziecko ze szkoły w czasie zajęć edukacyjnych, zgłasza ten fakt w sekretariacie szkolnym, który przekazuje te informacje do nauczyciela prowadzącego zajęcia z danym uczniem. 8. Rodzic może odebrać swoje dziecko bezpośrednio ze świetlicy szkolnej. 9. Rodzice zobowiązani są do pisemnego informowania o zmianie osób upoważnionych do odbierania dziecka ze świetlicy oraz o zmianie godziny i sposobu opuszczania przez dziecko świetlicy szkolnej. 10. W przypadku odbierania dziecka przez osobę nie wskazaną w karcie, dziecko musi posiadać upoważnienie pisemne, czytelnie podpisane przez rodziców/opiekunów prawnych. 11. W wyjątkowych przypadkach nauczyciel może, po uprzednim kontakcie telefonicznym z rodzicem, wydać pozwolenie na odebranie dziecka przez osobę wskazaną przez rodzica. Wychowawca legitymuje osobę odbierającą z dowodu potwierdzającego jej tożsamość, spisując przy tym wszystkie dane z tego dokumentu. Osoba ta zobowiązana jest napisać oświadczenie o odbiorze dziecka, podpisując się pod nim czytelnie. 12. W wyjątkowych przypadkach dziecko, które nie ma zgody na samodzielny powrót do domu może samodzielnie wrócić pod warunkiem, że przyniesie od rodzica jednorazową, pisemną zgodę, w której wyraża on zgodę na wyjście dziecka oraz deklarację, iż ponosi całkowitą odpowiedzialność za dziecko. 13. Dziecko, które nie ukończyło 7 lat nie może samodzielnie opuścić świetlicy nawet jeżeli rodzic wyraża na to zgodę. Musi być odebrane przez osobę dorosłą lub rodzeństwo mające skończone 13 lat i posiadające zgodę rodziców/opiekunów prawnych. 14. Dziecko, które ukończyło 7 lat może być odebrane przez starsze rodzeństwo mające ukończone 10 lat i posiadające pisemną zgodę rodziców/opiekunów prawnych. 15. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły nie może odprowadzić ucznia do domu. 16. Rodzice/prawni opiekunowie zobowiązani są przestrzegać godzin pracy świetlicy. Dzieci muszą być odebrane ze świetlicy szkolnej do godz. 16.00. Przy przedłużającej się nieobecności rodziców po godz. 16.00 i braku kontaktu z nimi lub innymi osobami upoważnionymi do odbioru dziecka ze świetlicy, nauczyciel powiadamia dyrektora, a następnie wszczyna się odpowiednie procedury: <ol style="list-style-type: none"> a) Wychowawca świetlicy kontaktuje się z rodzicami, opiekunami prawnymi i innymi osobami upoważnionymi do odbioru, wskazanymi w karcie zapisu dziecka do świetlicy szkolnej. Ustala jak najszybszy czas odbioru dziecka. b) W sytuacji gdy nauczyciel nie może nawiązać kontaktu z rodzicami bądź opiekunami dziecka, informuje dyrektora/wicedyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji a oni mają prawo wezwać Policję.
<p>50.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Zasady odprowadzania dzieci do autobusu szkolnego i sprawowania opieki podczas dowozu uczniów</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Po wyjściu z szatni uczniowie ustawiają się przed głównym wejściem do budynku szkoły. 2. Nauczyciel pełniący dyżur odprowadza uczniów i przekazuje dzieci opiekunom w autobusach szkolnych. 3. Dzieci wsiadają do autobusów pod nadzorem osoby pełniącej funkcję opiekuna w czasie podróży. 4. Opiekunowie zwracają uwagę na zachowanie dzieci w autobusie szkolnym oraz są zobowiązani do zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom wychodzącym z autobusu tj. przeprowadzania dzieci na drugą stronę ulicy.